Tværsnit af sygeplejerskeuddannelsen

På baggrund af akkrediteringen 2009

Tværsnit af sygeplejerskeuddannelsen

På baggrund af akkrediteringen 2009

2010

EVA

Tværsnit af sygeplejerskeuddannelsen

© 2010 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Bemærk:
Danmarks Evalueringsinstitut sætter komma
efter Dansk Sprognævns anbefalinger

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form
på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7958-577-5

Indhold

Forord 6

1 Indledning 7
1.2 Sygeplejerskeuddannelsen 7
1.3 Om denne rapport 11

2 Kontakten til aftagerne 13
2.1 Beskrivelser af aftagerkontakten 13

3 Kontakten til dimittender 17
3.1 Beskrivelser af dimittendkontakten 17
3.2 Udfordringer 17

4 Videngrundlag 19
4.1 Beskrivelser af kilder til ny viden fra professionen 19
4.2 Beskrivelser af kilder til forskningsviden 21
4.3 Udfordringer 22

5 Undervisnings- og arbejdsformer 23
5.1 Beskrivelser af flere undervisnings- og arbejdsformer 23
5.2 Beskrivelse af én gennemgående undervisnings- og arbejdsform 25
5.3 Beskrivelser af progression i tilrettelæggelsen 26

6 Praktikken / den kliniske undervisning 28
6.1 Beskrivelser af den kliniske undervisning 28
6.2 Beskrivelser af kvalitetssikringen af den kliniske undervisning 33

7 Kvalitetsarbejde 34
7.1 Beskrivelser af kvalitetsarbejdet 34

8 Frafald og gennemførelse 37
8.1 Beskrivelser af frafaldsårsager 37
8.2 Beskrivelser af fastholdelsesinitiativer 38
8.3 Udfordringer 40

9 Prøver og eksamensformer 41
9.1 Beskrivelser af prøveformer 41
9.2 Beskrivelser af den teoretiske prøve efter modul 3 42

10 EVA's proces 45
10.1 Akkrediteringsprocessen 45
10.2 Institutioner og udbud 45
10.3 Ekspertpanelerne 46
10.4 Dokumentationen 48

10.5 Vurdering af akkrediteringskriterierne **49**
10.6 Akkrediteringsrapporterne **50**
10.7 Indstillingen og den videre proces **51**
10.8 Løbende evaluering **53**

Appendiks

Appendiks A: Nøgletal **54**
Appendiks B: Referencer **57**

Forord

Denne rapport om sygeplejerskeuddannelsen er udarbejdet i forlængelse af at alle udbud af uddannelsen blev akkrediteringsvurderet i 2009.

EVA ønsker med denne rapport at formidle viden om sygeplejerskeuddannelsen som vi har fået i løbet af akkrediteringsprocessen. Desuden ønsker EVA at gøre en række oplysninger om den nu afsluttede proces let tilgængelige på ét sted.

Rapporten indeholder beskrivelser og vurderinger af sygeplejerskeuddannelsen og fortæller også om udfordringer som viste sig under akkrediteringsprocessen. Rapporten henvender sig derfor til dem der har interesse i sygeplejerskeuddannelsen, men vi håber også at den kan være til inspiration for mange andre der arbejder med uddannelser, og for dem som står for at skulle akkrediteres i de kommende år.

Da sygeplejerskeuddannelsen var den første eksisterende uddannelse der blev akkrediteret, har processen ikke været uden udfordringer. Vi vil derfor gerne takke alle de involverede fra sygeplejerskeuddannelsen for deres konstruktive indstilling til akkrediteringen og for et godt samarbejde. Vi vil også takke ekspertpanelerne som ud over deres faglige vurderinger af udbuddene har bidraget med gode ideer og forslag og konstruktiv kritik til processen.

Rapporten afrunder første akkrediteringsrunde af eksisterende uddannelser og er udarbejdet i perioden januar 2010 til april 2010.

1 Indledning

Fra juni til december 2009 gennemførte Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) sammen med seks ekspertpaneler den første runde akkrediteringer af en eksisterende uddannelse, nemlig sygeplejerskeuddannelsen. Denne rapport formidler det billede af uddannelsen som EVA fik i løbet af processen.

Af de 19 udbud af sygeplejerskeuddannelsen blev 15 indstillet til positiv akkreditering, mens 4 udbud blev indstillet til betinget positiv akkreditering. Alle 19 udbud har en god kontakt til praksis på arbejdspladserne, fx sygehusene, og forbindelsen mellem de teoretiske og kliniske perioder af uddannelsen fremstår velfungerende. Udbuddene planlægger omhyggeligt deres undervisning så der er sammenhæng mellem de overordnede formål med uddannelsen, den konkrete undervisning og prøverne. Det er også tydeligt at underviserne er velkvalificerede – både teoretisk og praktisk.

De fire udbud der er indstillet til betinget positiv akkreditering, har forskellige områder de skal arbejde videre med, bl.a. hvordan de selv systematisk evaluerer og sikrer kvaliteten af deres uddannelse, og hvordan de inddrager ny viden i undervisningen fra fx forsøgsarbejde.

Formål
Formålet med denne rapport er dobbelt:

- EVA ønsker først og fremmest at formidle den viden om sygeplejerskeuddannelsen som vi har fået i løbet af akkrediteringsprocessen. Mens akkrediteringsrapporterne ser på udbuddene hver for sig, vil denne rapport formidle den viden der er kommet af at se på alle udbud af en uddannelse samtidig. Det sker i kapitlerne 2-9.
- Desuden ønsker EVA at gøre en række oplysninger om den nu afsluttede akkrediteringsrunde let tilgængelige på ét sted. Det sker i kapitel 10.

Samtidig er rapporten med til at sikre at EVA lever op til kravet i de europæiske standarder for kvalitetssikring om at evalueringsinstitutioner løbende skal sammenfatte og formidle de overordnede resultater og konklusioner af deres arbejde.

1.2 Sygeplejerskeuddannelsen

Sygeplejerskeuddannelsen er i sin nuværende udformning ganske ny. Uddannelsen fik ny bekendtgørelse i 2008. Bekendtgørelsens bilag 1 beskriver målene for læringsudbytte for en professionsbachelor i sygepleje opdelt i henholdsvis viden, færdigheder og kompetencer. Bilag 2 er Studieordning for uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje. Dermed er en lang række centrale forhold fastlagt på nationalt plan for alle udbud af uddannelsen.

Den nye bekendtgørelse og nationale studieordning skal udmøntes i konkrete beskrivelser af uddannelsens moduler, tilrettelæggelse af undervisning og prøver og afvikling af samme. Udbuddene var midt i dette arbejde, da akkrediteringen blev gennemført, og det har derfor været et vilkår for akkrediteringen at ikke alt endnu var beskrevet, planlagt eller afprøvet. Det har også været et vilkår at uddannelsen under den nye studieordning endnu ikke har haft fuldt gennemløb og at flere studieordninger har været i spil, når der har skullet søges oplysninger.

Det er imidlertid vigtigt at være opmærksom på at det ikke er bekendtgørelse og studieordning, der er akkrediteret. Det er derimod hvert enkelt af de steder, hvor sygeplejerskeuddannelsen ud-

bydes. Og selvom en stor del af uddannelsen er fastlagt nationalt, har det været let at se forskel på de enkelte udbud og deres praksis.

Præsentation af uddannelsen

Sygeplejerskeuddannelsen er en af de største professionsbacheloruddannelser i Danmark hvad angår både antal af undervisningssteder, studerende og bevillingsstørrelse, og i 2008 dimitterede 1.991 personer fra uddannelsen. Tabel 1 viser hvilke institutioner der udbyder uddannelsen, hvor udbuddene findes, hvor mange studerende der i alt går på de enkelte udbud, og antal underviserårsværk.

Tabel 1
Oversigt over institutioner, udbudssteder, antal studerende og underviserårsværk

Institution	Udbudssted	Antal studerende	Antal underviserårsværk
Diakonissestiftelsens Sygeplejeskole			
	Frederiksberg	312	13
Professionshøjskolen Metropol, University College			
	Herlev	922	37
	København	1.514	67
Professionshøjskolen UCC University College Capital			
	Hillerød	375	18
Professionshøjskolen Lillebælt University College			
	Odense	526	30
	Svendborg	146	15
	Vejle	518	33
Professionshøjskolen University College Nordjylland			
	Hjørring	273	20
	Aalborg	505	31
Professionshøjskolen Sjælland University College			
	Nykøbing F	104	7
	Næstved	197	11
	Roskilde	274	15
	Slagelse	443	24
Professionshøjskolen University College Syd*			
	Sønderborg	269	16
Professionshøjskolen University College Vest*			
	Esbjerg	314	16
Professionshøjskolen VIA University College			
	Holstebro	271	16
	Randers	261	16
	Silkeborg	241	20
	Thisted	61	4
	Viborg	273	18
	Århus	837	43

Kilde: Institutionernes skriftlige dokumentation.

** Professionshøjskole University College Syd og Professionshøjskolen University College Vest er pr. 1. januar 2010 fusioneret til PH UC Syddanmark Esbjerg - Haderslev*

Uddannelsen er normeret til 3½ studenterårsværk svarende til 210 ECTS-point. Heraf udgør teoretisk undervisning 120 ECTS-point, og praktik, som på sygeplejerskeuddannelsen kaldes klinisk undervisning, udgør 90 ECTS-point. For hvert udbud af uddannelsen er der indgået aftaler med adskillige praktiksteder, som på sygeplejerskeuddannelsen kaldes kliniske undervisningssteder, fx hospitalsafdelinger, plejehjem, hjemmesygeplejen og psykiatriske behandlingssteder. Uddannelsen er bygget op af 14 moduler med hvert sit fastlagte tema. Figur 1 viser et muligt studieforløb.

Figur 1
Oversigt over sygeplejerskeuddannelsens moduler

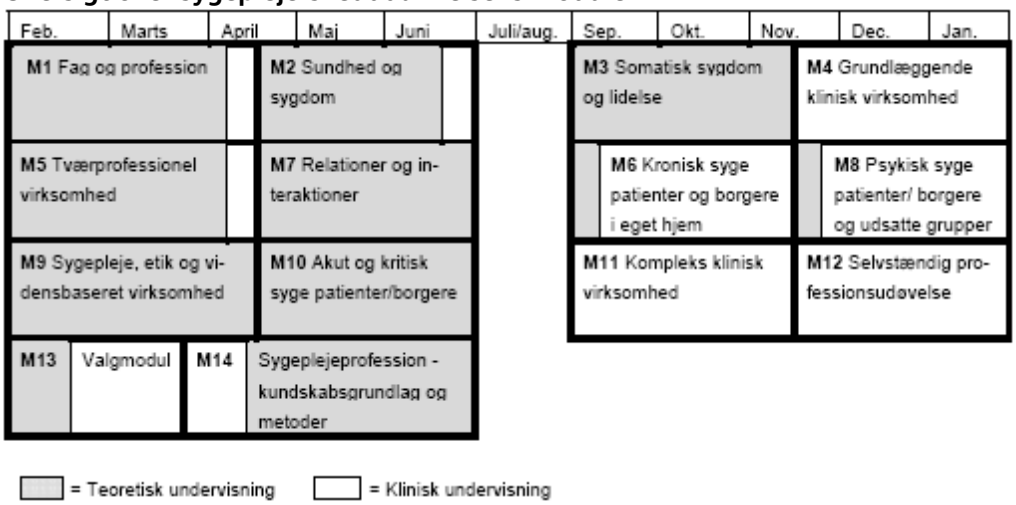

Hvert modul er beskrevet i studieordningen ved sit specifikke læringsudbytte, sine centrale fagområder og sin fordeling af teoretisk og klinisk undervisning. Modulerne har et omfang af 15 ECTS-point med undtagelse af modul 13 og 14 der har et omfang af henholdsvis 10 ECTS-point og 20 ECTS-point. Alle moduler afsluttes med en prøve.

Sygeplejerskeuddannelsen er fagligt baseret på teoretiske og kliniske sygeplejefaglige kundskaber i samspil med kundskaber fra de sundhedsvidenskabelige, naturvidenskabelige, samfundsvidenskabelige og humanistiske fag. Både det tværfaglige perspektiv, de varierende studieformer og progressionen har en helt central plads i uddannelsens bekendtgørelse, og der stilles krav om en tæt sammenhæng mellem teori og praksis og om professions- og udviklingsbasering. Sygeplejerskeuddannelsen er en af de første professionsbacheloruddannelser som med udgangspunkt i uddannelsens overordnede mål for læringsudbytte er tilrettelagt i tematiske, flerfaglige moduler frem for at være tilrettelagt med udgangspunkt i fag og fagområder. Tabel 2 viser hvilke fagområder der indgår i de forskellige moduler.

Tabel 2
Oversigt over fag og fagområder opgjort i ECTS-point

Modul	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	ECTS i alt
Sygepleje															
Sygeplejefaget	9	5	6	7	3	12	6	9	7	8	7	11	10	20	120
Sundhedsvidenskab															
Ergonomi	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Ernæringslære og diætetik	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Farmakologi	-	-	-	-	-	-	2	1	-	2	3	-	-	-	8
Folkesundhed	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Sundhedsinformatik	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	4
Sygdomslære	-	-	2	-	1	-	-	2	-	3	3	-	-	-	11
Videnskabsteori og forskningsmet.	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	5
Naturvidenskab															
Anatomi, fysiologi og genetik	4	5	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
Biokemi	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Mikrobiologi	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5

Fortsættes næste side …

… fortsat fra forrige side

Modul	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	ECTS i alt
Humanistiske fag															
Filosofi, religion og etik	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	5
Kommunikation	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	3
Psykologi	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	3
Pædagogik	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	4
Samfundsvidenskab															
Jura	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Organisering og ledelse	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	2	-	-	5
Sociologi og sundhedsantropologi	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
ECTS-point i alt	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	10	20	

Kilde: Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje.

Reformer, evalueringer og akkreditering

Sygeplejerskeuddannelsen var tidligere hovedsagelig en praksisuddannelse. Fordelingen mellem teoretisk og klinisk undervisning har udviklet sig fra henholdsvis 10 % mod 90 % i 1933, 25 % mod 75 % i 1957, 45 % mod 55 % i 1979 og 55 % mod 45 % i 1990 til 61 % mod 39 % i 2001 (Hanne Helleshøj: *Forholdet mellem teoretisk undervisning og praktik i sygeplejerskeuddannelsen*, 2007).

Den første såkaldte anordning om sygeplejerskeuddannelsen trådte i kraft i 1957. Sygeplejerskeuddannelsen var da treårig, blev udbudt på sygeplejeskoler og optog elever der havde en 10.-klasses eksamen. Sygeplejeelever fik løn og var ansatte. I 1979 blev sygeplejerskeuddannelsen udvidet til 3½ års varighed, men sygeplejeelever var stadig ansatte. I 1990 blev sygeplejerskeuddannelsen ændret fra at være en elevuddannelse til at være en mellemlang videregående uddannelse, og man ændrede og skærpede de faglige krav ved Undervisnings- og Forskningsministeriets bekendtgørelse om sygeplejerskeuddannelsen. Sygeplejestuderende var nu delvist SU-berettigede. I 1995 blev de faglige adgangskrav til sygeplejerskeuddannelsen skærpet. I 1996 evaluerede et fagligt ekspertpanel og EVA (på det tidspunkt kaldet Evalueringscentret (EC)) uddannelsen, og EVA offentliggjorde rapporten *Evaluering af sygeplejerskeuddannelsen* (EC, 1996).

I 2001 trådte en ny uddannelsesbekendtgørelse i kraft der bl.a. gjorde sygeplejerskeuddannelsen til en professionsbacheloruddannelse, og de studerende var nu SU-berettigede i hele uddannelsesperioden. Samme år blev sygeplejeskolerne organisatorisk tilknyttet de nye centre for videregående uddannelser (CVU'er). Efter reformen i 2001 blev der fremført det synspunkt at kløften mellem teori og praksis nu var ved at blive for stor (EVA, 2006).

I 2006 gennemførte Rambøll Management på vegne af Rektorforsamlingen for sygeplejerskeuddannelsen en evaluering af sygeplejerskeuddannelsen (Rambøll Management, 2006), og AKF Anvendt KommunalForskning udgav en rapport om baggrunden for frafald på sygeplejerskeuddannelsen (AKF, 2006). Samme år fik sygeplejerskeuddannelsen en ny bekendtgørelse, nemlig bekendtgørelsen om uddannelsen til professionsbachelor som sygeplejerske.

I 2008 blev de 22 CVU'er samlet i otte professionshøjskoler der pr. 1. januar 2010 er blevet til syv. I januar 2008 trådte den nu gældende bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje i kraft. Med studieordning fra 2008 er andelen af teoretisk undervisning faldet i forhold til andelen af klinisk undervisning og er nu 57 % mod 43 %. Dette fremgår af tabel 3.

Tabel 3
Fordelingen af teoretisk og klinisk undervisning på de 14 moduler opgjort i ECTS-point

	Teoretisk undervisning	Klinisk undervisning
Modul 1: Fag og profession	13	2
Modul 2: Sundhed og sygdom	11	4
Modul 3: Somatisk sygdom og lidelse	15	0
Modul 4: Grundlæggende klinisk virksomhed	0	15
Modul 5: Tværprofessionel virksomhed	12	3
Modul 6: Kronisk syge patienter og borgere i eget hjem	3	12
Modul 7: Relationer og interaktioner	15	0
Modul 8: Psykisk syge patienter og borgere og udsatte grupper	3	12
Modul 9: Sygepleje, etik og vidensbaseret virksomhed	15	0
Modul 10: Akut og kritisk syge patienter og borgere	15	0
Modul 11: Kompleks klinisk virksomhed	0	15
Modul 12: Selvstændig professionsudøvelse	0	15
Modul 13: Valgmodul	4	6
Modul 14: Sygeplejeprofession, kundskabsgrundlag og metoder	14	6
ECTS-point i alt	**120**	**90**

Kilde: Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje

1.3 Om denne rapport

Metode
I denne rapport ser EVA samlet på dokumentationen fra akkrediteringen, sammenfatter resultater og pointer og fremhæver eksempler inden for otte temaer. Temaerne er valgt fordi de har påkaldt sig særlig opmærksomhed undervejs i processen, enten af positive eller mindre positive årsager. I den forbindelse har EVA fået værdifulde input undervejs i processen fra ekspertpanelernes drøftelser af dokumentationen. Efter processens afslutning har alle deltagende konsulenter og EVA's projektledelse også bidraget til at fastlægge temaerne som findes i kapitlerne 2-9.

Rapporten gengiver en lang række eksempler fra institutionernes skriftlige dokumentation som konkretiserer og illustrerer de otte temaer, og institutionerne har derfor haft mulighed for at kommentere rapporten inden offentliggørelsen. EVA håber at eksemplerne kan inspirere både dem der arbejder med sygeplejerskeuddannelsen, og repræsentanter for andre uddannelser.

Dokumentationen
Dokumentationsgrundlaget for denne rapport udgøres af:
- Institutionernes skriftlige dokumentation (redegørelse, bilag og evt. supplerende dokumentation for hvert af de 17 akkrediteringskriterier som hvert udbudssted er vurderet i forhold til)
- Oplysninger indhentet under ekspertpanelets og EVA's besøg på hvert udbudssted
- Ekspertpanelernes drøftelser, analyser, vurderinger og konklusioner
- EVA's 19 akkrediteringsrapporter.

I akkrediteringsprocessen har institutionernes dokumentation skullet belyse akkrediteringskriterierne, og i de 19 akkrediteringsrapporter vurderer ekspertpaneler hvordan de enkelte udbud af uddannelsen lever op til disse kriterier. Denne rapport som bygger på dette materiale, er altså ikke nogen evaluering af sygeplejerskeuddannelsen som sådan, men en afrapportering af den viden som er indsamlet i løbet af denne akkrediteringsrunde. I de følgende afsnit uddybes baggrunden for den dokumentation som kapitlerne 2-9 bygger på.

Kapitel 2 udspringer primært af institutionernes dokumentation for kriterium 2 og handler om udbuddenes kontakt med aftagerfeltet. Institutionerne har skullet dokumentere at udbuddenes relevans sikres gennem løbende kontakt med aftagerne. De har skullet vise hvordan der indhentes relevant viden fra et felt af aftagere som er dækkende for udbuddet, og hvordan de bruger den viden de får ud af kontakten, til at sikre udbuddets relevans.

Kriterium 2 sætter også fokus på kontakten til udbuddets dimittender, hvilket kapitel 3 handler om. Institutionerne har skullet vise om der indhentes viden fra et felt af dimittender som er dækkende for udbuddet, og hvordan denne viden bruges til at sikre udbuddets relevans. Kapitel 3 beskriver kort hvad akkrediteringsprocessen har vist om udbuddenes kontakt til deres dimittender, og beskriver desuden en generel udfordring i den forbindelse.

Kapitel 4 handler om udbuddenes udviklingsbaserede videngrundlag. Det udspringer af institutionernes dokumentation for især kriterium 4 og 5. I forbindelse med kriterium 4 har institutionerne skullet vise at udbuddene er baseret på ny viden fra forsøgs- og udviklingsarbejde som er relevant for de beskæftigelsesområder udbuddet retter sig mod, og i forbindelse med kriterium 5 har de skullet vise at de er baseret på ny viden fra forskningsfelter der er relevante for udbuddets fagområder.

Kapitel 5 beskæftiger sig med de undervisnings- og arbejdsformer der anvendes på udbuddene. Kapitlet er baseret på institutionernes dokumentation for især kriterium 7 om udbuddenes indhold og tilrettelæggelse og ikke mindst det underpunkt i kriterium 7 hvor institutionerne skal redegøre for hvordan de valgte undervisnings- og arbejdsformer er hensigtsmæssige for at læringsmålene kan realiseres.

Kapitel 6 handler om tilrettelæggelse og kvalitetssikring af praktikken eller den kliniske undervisning. Afrapporteringen er baseret på institutionernes dokumentation for kriterierne 9 og 10. I forbindelse med kriterium 9 har institutionerne skullet redegøre for hvordan de tilrettelægger og gennemfører den kliniske undervisning så den studerendes læring styrkes i et samspil mellem teori og praksis, og i kriterium 10 har de skullet redegøre for hvordan den kliniske undervisning løbende kvalitetssikres.

Kapitel 7 er især baseret på institutionernes dokumentation for kriterium 14 om systematisk og kontinuerligt kvalitetssikringsarbejde. Institutionerne har skullet vise hvordan der systematisk gennemføres aktiviteter for at kvalitetssikre og -udvikle udbuddet, at eksterne og interne interessenter inddrages, og at udbuddet bruger den viden der indhentes gennem evaluering, kvalitetssikring og kvalitetsudvikling til at forbedre og udvikle sine aktiviteter og resultater.

Kapitel 8 omhandler de frafaldsinitiativer som er beskrevet i institutionernes dokumentation for kriterium 15 om gennemførelse. Her er institutionerne blevet bedt om at redegøre for hvad de ved om årsagerne til frafaldet fra udbuddet, og at dokumentere hvad de gør for at øge antallet af studerende som gennemfører uddannelsen.

Kapitel 9 handler om udbuddenes prøver og eksamensformer. Kapitlet er baseret på institutionernes dokumentation for især kriterium 16 om vurdering af læringsudbytte. Her har institutionerne skullet redegøre for de prøver og eksamensformer der afholdes på udbuddet, og for hvordan disse prøver og eksamensformer giver et tilstrækkeligt dækkende billede af om en studerende har opnået viden, færdigheder og kompetencer der svarer til uddannelsens mål for læringsudbytte.

Projektgruppe

En projektgruppe fra EVA har haft det faglige ansvar for rapportens indhold. Projektgruppens medlemmer er:

- Evalueringskonsulent Ellen Silleborg
- Specialkonsulent Inge Enroth.

2 Kontakten til aftagerne

Alle udbuddene har dokumenteret en god og velfungerende kontakt til aftagerne. Det er tydeligvis et område som er sat i system og bliver prioriteret af udbuddene, hvilket bl.a. ses af at både ledelserne og underviserne har en funktion i forhold til at etablere og vedligeholde disse forbindelser. Kontakten til aftagerne er struktureret på nogenlunde samme måde for de forskellige udbud, hvilket bl.a. skyldes at rammerne for samarbejdet er fastlagt i uddannelsesbekendtgørelsen.

Ifølge studieordningen fra 2008 er samarbejdet mellem institution og kliniske undervisningssteder formaliseret på tre niveauer*:* 1) mellem ledelsen på udbuddet og ledelsen på de kliniske undervisningssteder, 2) mellem udbuddets undervisere og de kliniske undervisningssteders kliniske vejledere og 3) mellem de studerende, de kliniske vejledere og underviserne. Kontakten til de kliniske undervisningssteder udgør en stor del af kontakten til aftagerfeltet, men samlet set viser udbuddenes kontakt sig at være langt mere facetteret end de tre punkter ovenfor. Aftagerkontakten foregår med andre ord på kryds og tværs og på mange niveauer og er organiseret på forskellig vis, bl.a. ud fra udbuddenes ønske om at koordinere de teoretiske og kliniske dele af uddannelsen på en god måde.

De følgende afsnit viser hvordan kontakten konkret er organiseret, og hvordan den bliver gennemført.

2.1 Beskrivelser af aftagerkontakten

Sygeplejerskeuddannelsens Lederforsamling
På det overordnede plan har Sygeplejerskeuddannelsens Lederforsamling kontakt med bl.a. Danske Regioner og KL gennem Udvalg om revision af sygeplejerskeuddannelsen. Udvalget følger bl.a. implementeringen af studieordningen fra 2008 og kommer med forslag til hvordan sygeplejerskeuddannelsen fremover kan tilrettelægges så frafaldet på uddannelsen reduceres.

Ledelsens kontakt til ledelsen i aftagerfeltet
Udbuddenes ledelser har også kontakt med de enkelte aftagerområders ledelse, fx ledelsen i hjemmesygeplejen, sundhedsplejen, distriktspsykiatrien og sundhedsafdelinger og -centre og ledelsen på sygehuse og hospitaler. Det er fx almindeligt at ledelsesrepræsentanter for sygeplejerskeuddannelsen mødes med de uddannelsesansvarlige på sygehusene og i kommunerne.

To eksempler på aftagerkontakt på ledelsesniveau
Sygeplejerskeuddannelsen i Slagelse beskriver møderne med de enkelte aftageområder på følgende måde (bemærk særligt punkt 3-5 der er eksempler på kontakt på ledelsesniveau):
1) Møder i klinisk uddannelsesråd fire gange årligt […].
2) Team-møder […].
3) Ledelsen på udbudsstedet afholder hvert halve år møde med de uddannelsesansvarlige i kommunerne.
4) Ledelsen på udbudsstedet afholder en gang årligt møde med de ledende sundhedsplejersker.
5) Uddannelseslederne samarbejder i Klinisk Forum med vicedirektører fra Regionens sygehuse. Hensigten med samarbejdet er at drøfte de overordnende forhold vedrørende ledelse, organisation, uddannelsen og udvikling. Repræsentanterne i Klinisk Forum mø-

des fire gange årligt.

Sygeplejerskeuddannelsen på Professionshøjskolen University College Nordjylland beskriver sit møde med de enkelte aftagerområders ledelse sådan:
Studiechef og afdelingsledere mødes årligt 1-2 gange med de sygeplejefaglige repræsentanter fra sygehusledelserne i regionen samt ledere fra det primære sundhedsvæsen, dvs. ledere i hjemmeplejeordningerne og sundhedsplejerskerne. Der afvikles årligt 2 møder med sygeplejefaglige repræsentanter fra Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje, Forskningens hus Aalborg Sygehus mellem studiechef, afdelingsledere og udviklingsansvarlig.

Uddannelsesudvalg
De enkelte institutioner har ifølge lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser nedsat et uddannelsesudvalg for sygeplejerskeuddannelsen med 10-12 medlemmer. Uddannelsesudvalget diskuterer bl.a. udbuddets indhold, profil, kvalitet og relevans og den regionale uddannelsesdækning. Medlemmerne er fx repræsentanter for regionen, kommunerne, de almene gymnasier og hf, Dansk Sygeplejeråd, universiteter, medarbejdere fra uddannelsesinstitutionen inden for udvalgets område og studerende på uddannelsesinstitutionen inden for udvalgets område. Møderne holdes to til fire gange årligt.

Kliniske udvalg
På alle udbud findes også udvalg der beskæftiger sig med planlægningen og organiseringen af den kliniske undervisning. Sådanne udvalg hedder fx klinisk uddannelsesråd, overordnet samarbejdsorgan vedr. klinisk undervisning eller klinisk udvalg. I udvalgene sidder repræsentanter for udbuddene og en række repræsentanter for aftagerfeltet.

Eksempel på det kliniske udvalgs sammensætning
På sygeplejerskeuddannelsen i Sønderborg mødes klinisk uddannelsesudvalg fire gange årligt. Det rådgiver bl.a. uddannelsesudvalget og "skaber optimale studievilkår for studerende i klinisk undervisning". Udvalget er sammensat af 20 medlemmer:

- *Praktikkoordinator for sygeplejerskeuddannelsen*
- *4 repræsentanter fra sekundær somatisk sundhedstjeneste*
- *4 repræsentanter fra primær sundhedstjeneste – én repræsentant fra Tønder, Aabenraa, Haderslev og Sønderborg Kommuner*
- *2 repræsentanter fra sekundær psykiatrisk sundhedstjeneste*
- *1 repræsentant fra sundhedsplejen*
- *1 repræsentant fra private/selvejende sundhedsinstitutioner*
- *3 lærere med funktion i praksis, hvoraf den ene er formand for praksisgruppen og de to andre er valgt af lærerne*
- *4 sygeplejestuderende.*

Samarbejdsfora
I forbindelse med implementeringen af studieordningen fra 2008 har institutionerne skabt samarbejdsfora med repræsentanter for deres kliniske undervisningssteder for at fastlægge modulernes indhold og implementere så relevante og velfungerende moduler som muligt. Et eksempel på samarbejdet er afholdelsen af temadage hvor undervisere og ledelse fra et udbud mødes med sygeplejersker fra de kliniske undervisningssteder for at drøfte og tilrettelægge indholdet i modulerne og de interne og eksterne prøver og prøveformer.

Undervisernes kontakt til aftagerfeltet via den kliniske undervisning
Mange af underviserne på sygeplejerskeuddannelsen har kontakt til aftagerne gennem de kliniske undervisningssteder. Underviserne mødes her med sygeplejersker der også er kliniske vejledere. De mødes fx for at planlægge de studerendes kliniske undervisningsforløb. Underviserne besøger også ofte de kliniske undervisningssteder undervejs i de studerendes kliniske undervisningsforløb.

Eksempler på aftagerkontakt som er knyttet til den kliniske undervisning

- Sygeplejersker og læger fra aftageområdet underviser på bestemte moduler fordi de har en særlig viden inden for bestemte sundhedsvidenskabelige fagområder. På et udbud forestås undervisningen om fx den elektroniske patientjournal af eksterne undervisere.
- På mange udbud samarbejder underviserne fra udbuddet og de kliniske vejledere fra aftagerfeltet om den undervisning der foregår i udbuddenes færdighedslaboratorier før de studerende skal ud i deres første kliniske undervisningsforløb.
- Underviserne planlægger i samarbejde med de undervisningsansvarlige sygeplejersker fra aftagerfeltet introduktionen til den kliniske undervisning.
- Underviseren, den kliniske vejleder og den studerende mødes når studieplanen for den enkelte studerende skal drøftes.
- Der holdes refleksionsmøder eller statusmøder mellem underviser, klinisk vejleder og studerende om deres overvejelser og betragtninger i forbindelse med den kliniske undervisning.
- Der holdes vejledningsmøder mellem underviser, klinisk vejleder og studerende i forbindelse med større selvstændige opgaver.
- Efter de lange kliniske undervisningsperioder deltager en underviser fra udbuddet som eksaminator i den kliniske prøve hvor også den kliniske vejleder deltager.

100 små kliniske netværk

Sygeplejerskeuddannelsen i Vejle har struktureret sin kontakt til de kliniske undervisningssteder i Netværk for Pædagogisk Samarbejde. Det består af næsten 100 netværksgrupper der er knyttet til de over 100 kliniske undervisningssteder som sygeplejerskeuddannelsen i Vejle samarbejder med. Hver netværksgruppe består af en underviser fra udbuddet i Vejle og to til otte kliniske vejledere fra et klinisk undervisningssted. Den enkelte underviser indgår altså i flere netværksgrupper. Netværksgrupperne mødes to til fire gange om året, og møderne foregår på de kliniske undervisningssteder. Formålet med netværkssamarbejdet er at udvikle kvaliteten af sygeplejerskeuddannelsen i et direkte samarbejde mellem underviserne og de kliniske vejledere. Indholdet i netværksmøderne kan være både konkrete og generelle problemstillinger som er knyttet til undervisning, vejledning og bedømmelse af de studerende på de kliniske undervisningssteder. Læs evt. mere på http://www.skpuddannelsen.dk/content/dk2/kliniske_undervisningssteder/sygeplejerskeuddannelsen/vejle/padagogisk_netvark/indhold.

Netværksmøder, efter- og videreuddannelse og kontakt med interessenter

Sygeplejeprofessionen er generelt kendetegnet ved en lang række internationale og nationale, faglige, teoretiske og praksisorienterede selskaber og netværk som har til formål at udveksle erfaringer med og viden om bestemte fag- eller praksisområder. Underviserne på udbuddene er ofte medlemmer af sådanne netværk hvor de også møder aftagerne. Fx er nogle undervisere medlem af Fagligt Selskab for Sygeplejefaglige Vejledere, Dansk Gerontologisk Selskab, Selskabet for Dansk Skolehistorie og Netværksforum for akademiske sygeplejersker. Udbuddene har også kontakt med aftagere gennem lokale kredse af Dansk Sygeplejeråd, patientorganisationer og væresteder. Desuden underviser mange af underviserne i institutionens efter- og videreuddannelsesafdelinger hvor de møder studerende som samtidig er beskæftigede inden for udbuddets aftagerområde.

Aftagerkontaktens understøttende funktion

Den velfungerende aftagerkontakt har stor betydning ved udarbejdelsen og udmøntningen af studieordningen fra 2008. Hvert enkelt moduls indhold og planer bliver på samtlige udbud drøftet med aftagere fra relevante faglige miljøer. Aftagerkontakten er desuden af stor værdi når det gælder om at sikre at udbuddet er tidssvarende og fx er baseret på relevant professions- og udviklingsorienteret viden.

Eksempler på aftagernes betydning for at sikre udbuddets relevans
Alle udbud beskriver hvordan deres aftagerkontakt er med til at generere viden der kan anvendes på udbuddet. Sygeplejerskeuddannelserne i Nykøbing F og Næstved beskriver hvordan de har indkøbt bestemt udstyr til deres færdighedslaboratorium:
Eksempelvis har et ønske fra de kliniske undervisere vedrørende anvendelse af medicineringsmodulet Opus Medicin medført, at en demoversion af Opus Medicin bliver installeret på de kliniske it-arbejdspladser i skill lab.

Diakonissestiftelsens Sygeplejeskole har styrket kontakten mellem de kliniske undervisningssteder og udbuddet:
Der er udarbejdet en brochure for studieplansamtalens indhold og gennemførelse lige fra den studerendes forberedelse af samtalen til dennes nedskrevne plan for periodens studieindhold og -metode. Dette har medført en god dybde i samtalerne og et målrettet klinikforløb, som de deltagende personer både kender og anerkender. Emnet er behandlet i samarbejde mellem de kliniske vejledere, undervisere og leder på skolen.

3 Kontakten til dimittender

Mange af udbuddene har en uformel og ad hoc-præget kontakt til dimittenderne. Fx når dimittenderne fremlægger bachelorprojekter på temadage, deltager i institutionens efter- og videreuddannelse eller i åbenthusarrangementer eller arbejder i den kommunale eller regionale sundhedssektor som har kontakt til udbuddene i forbindelse med den kliniske undervisning.

Imidlertid har kun få af udbuddene en systematisk tilgang til at sikre sig viden fra dimittenderne, fx i form af spørgeskemaundersøgelser eller andre aktiviteter som potentielt involverer alle dimittender, dvs. også dem som er rejst væk fra lokalområdet, eller som måske har været utilfredse med deres studieforløb og som der derfor ikke er let kontakt til. Herved mister institutionerne værdifuld information som kunne være brugt til at sikre udbuddenes relevans.

De følgende afsnit giver eksempler på hvordan kontakten til dimittenderne kan organiseres, og hvilke udfordringer også er i arbejdet.

3.1 Beskrivelser af dimittendkontakten

I institutionernes dokumentation er der dog også eksempler på systematisk kontakt til dimittenderne. Herunder giver vi to eksempler på systematisk dimittendkontakt som ifølge ekspertpanelerne understøtter udbuddenes relevans.

Eksempel på løbende kontakt til dimittender
Sygeplejerskeuddannelsen i Sønderborg inviterer dimittender til evalueringsmøde på skolen ca. et halvt år efter at de er dimitteret. Her deltager udbuddets ledelse, nogle af udbuddets undervisere, udbuddets koordinator for den kliniske undervisning og en repræsentant for Dansk Sygeplejeråd. Målet er bl.a. at drøfte hvordan udbuddet har forberedt dimittenderne til arbejdsfunktionen, og at få input til at udarbejde de uddannelsesmoduler som endnu ikke er beskrevet.

Eksempel på kontakt dimittender som er dækkende for udbuddet
Sygeplejerskeuddannelsens Lederforsamling gennemførte i 2006 en spørgeskemaundersøgelse. Spørgeskemaundersøgelsen var landsdækkende, og den rapport der blev udarbejdet på baggrund af undersøgelsen, gav derfor et overordnet billede. I foråret 2009 fulgte hvert udbud af sygeplejerskeuddannelsen under Professionshøjskolen VIA University College op på den generelle spørgeskemaundersøgelse fra 2006, men til forskel fra den første undersøgelse deltog udelukkende dimittender fra Professionshøjskolen VIA University Colleges udbud af sygeplejerskeuddannelsen i denne undersøgelse, dvs. et felt af dimittender som er dækkende for udbuddene. I Professionshøjskolen VIA University Colleges spørgeskemaundersøgelse anvendte man de samme spørgsmål som i undersøgelsen fra 2006 for at resultaterne fra de to undersøgelser kunne sammenlignes. Professionshøjskolen VIA University Colleges undersøgelse afdækkede bl.a. hvordan dimittenderne vurderede deres realkompetencer i forhold til forventningerne til en nyuddannet sygeplejerske i praksis.

3.2 Udfordringer

Det er karakteristisk for sygeplejerskeuddannelsen at mange udbud har en imponerende kontakt til aftagerfeltet, men har udfordringer i forbindelse med kontakten til dimittenderne. Ekspertpa-

nelerne vurderede at kun 6 ud af de 19 akkrediterede udbud havde en tilfredsstillende kontakt til dimittenderne.

Ved at forlade sig på den uformelle kontakt primært til de dimittender som er blevet i lokalområdet, sikrer udbuddet sig ikke viden fra et felt af dimittender som er repræsentativt for udbuddet. Der vil ofte være uformel kontakt til de studerende som har haft et godt forhold til deres undervisere, og denne form for kontakt er fx ikke velegnet til at få viden fra de tidligere studerende som har været utilfredse med forhold på udbuddet, eller som har forladt lokalområdet, selvom disse dimittender potentielt kunne give værdifuld viden om udbuddets relevans.

Akkrediteringskriteriet om dimittendkontakt skal belyse om udbuddets relevans løbende sikres. Mange udbud refererer til en evaluering af sygeplejerskeuddannelsen som Rambøll Management gennemførte i 2006 for Rektorforsamlingen for sygeplejerskeuddannelsen, og som bl.a. inddrog dimittenders vurderinger af uddannelsen. Men dels var det i Rambøll Managements landsdækkende undersøgelse ikke muligt at skelne mellem dimittender fra de forskellige udbud, og dels vurderede ekspertpanelerne at en enkeltstående evaluering ikke var nok til at sikre viden om udbuddets fortsatte relevans, men at dette krævede løbende indsamling af viden.

Nogle udbud fortalte om dimittendundersøgelser der var foretaget på professionshøjskoleniveau. Det fremgik dog ikke i alle tilfælde at der blev fulgt op på undersøgelsesresultaterne, eller at undersøgelsernes fokus var relevant i forhold til at få viden om udbuddets fortsatte relevans. Fx var der dimittendundersøgelser der kortlagde hvor stor en procentdel af dimittenderne der var i arbejde, og om udbuddet overordnet set dækkede et regionalt arbejdsmarkedsbehov. Sådanne undersøgelser giver sandsynligvis relevant kendskab til det regionale arbejdsmarked, men ikke nødvendigvis viden om udbuddets relevans.

4 Videngrundlag

Som professionsbacheloruddannelse skal sygeplejerskeuddannelsen have et videngrundlag der er professions- og udviklingsbaseret. Det betyder at undervisningen skal være baseret på ny viden om centrale tendenser i professionen samt resultater af forsøgs- og udviklingsarbejde og forskning, der kan bidrage til at kvalificere professionsudøvelse i praksis.

Sygeplejerskeuddannelsen har ikke problemer med at leve op til kravet om et professionsbaseret videngrundlag (akkrediteringskriterium 3). Det synes at følge naturligt af den gode kontakt til aftagerfeltet som er beskrevet i kapitel 2. Flere af institutionerne virker dog usikre på hvad der ligger i kravet om et udviklingsbaseret videngrundlag. Det ses fx ved at mange udbud har dokumenteret akkrediteringskriterium 4 og 5 med pædagogisk orienterede udviklingsprojekter, det vil sige projekter som ikke i sig selv bidrager med ny, praksisorienteret viden.

Mange udbud opdaterer og udvikler deres videngrundlag via egne projekter, men også mange andre kilder giver relevant viden. Der er forskel på hvor systematisk udbuddene arbejder med deres videngrundlag. Nogle steder er arbejdet tilsyneladende overladt til undervisernes eget initiativ, mens andre udbud har en lidt mere systematisk tilgang og fx prioriterer visse typer af projekter eller videnområder højere end andre. En egentlig strategisk tilgang til at sikre udbuddenes videngrundlag er endnu ikke udbredt, men er dog under udvikling flere steder.

Dokumentationen efterlader desuden det indtryk at nogle institutioner i løbet af de seneste år har prioriteret uddannelsesmæssigt og pædagogisk orienteret udviklingsarbejde, fx undervisernes ansøgninger om lektorbedømmelse og udvikling af moduler og undervisningsmetoder, frem for de mere fagligt orienterede udviklingsprojekter.

De følgende afsnit behandler henholdsvis udviklingsbasering i relation til erhverv og profession og udviklingsbasering i relation til forskningsviden.

4.1 Beskrivelser af kilder til ny viden fra professionen

I bekendtgørelsen om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje står der om videngrundlaget:

> *Uddannelsens videngrundlag er professionsbaseret og udviklingsbaseret og baseret på kundskaber fra sygeplejefaget i sammenhæng med kundskaber fra sundhedsvidenskabelige fag, naturvidenskabelige fag, humanistiske fag samt samfundsvidenskabelige fag. […] Uddannelsens udviklingsbasering sikres gennem inddragelse af relevante resultater fra national og international forskning, således at uddannelsen til stadighed er funderet i den nyeste viden.*

En række forskelligartede aktiviteter og videnkanaler bidrager til udbuddenes udviklingsbasering. På alle udbud deltager undervisere i udviklingsprojekter. Viden om udviklingsarbejde tilgår også udbuddenes undervisere gennem en god kontakt til udviklings- og forskningsenheder fx i hospitalsvæsenet. Fx er der etableret et samarbejde mellem Diakonissestiftelsens Sygeplejeskole og Forskningsenheden for Klinisk Sygepleje på Bispebjerg og Frederiksberg Hospitaler som giver udbuddets studerende og undervisere mulighed for at indgå i kliniske udviklingsprojekter. På denne måde tilgår der udbuddet viden om relevante og aktuelle forsøgs- og udviklingsprojekter og forsøgs- og udviklingsresultater.

Også udbuddenes samarbejde med professionshøjskolernes videncentre har positiv betydning for udbuddenes udviklingsbasering. Det gælder fx samarbejde med videncentre som Center for Sammenhængende Forløb på Professionshøjskolen Metropol, Udviklingsklyngen Sundhed & Trivsel på Professionshøjskolen Lillebælt University College eller Videncenter for Sundhedsfremme, Sundhedsteknologi og Rehabilitering på Professionshøjskolen VIA University College. Der findes også videncentre hvor to eller flere professionshøjskoler samarbejder, fx KOSMOS, et nationalt videncenter for sundhed, kost og motion for børn og unge, der er et partnerskab mellem Professionshøjskolen University College Syd, Professionshøjskole Sjælland University College, og Professionshøjskolen VIA University College med et tilknyttet netværk der består af samarbejdspartnere, interesseorganisationer og universiteter. Et andet eksempel er Videncenter for kronisk sygdom og rehabilitering der drives i fællesskab af Professionshøjskolen University College Nordjylland og Professionshøjskolen Lillebælt University College og er bredt forankret i ergoterapeut-, fysioterapeut- og sygeplejerskeprofessionerne.

Eksempler på udbuddenes egne udviklingsprojekter i relation til erhverv og profession

Sygeplejerskeuddannelsen i Århus omtaler et projekt fra 2008, Den kritisk syge voksne indlagte patient:
"Den kritisk syge voksne indlagte patient" er et projekt vedrørende observation af den kritisk syge patient. Projektet omfatter dels undervisning og dels udarbejdelse af fælles retningslinjer for observation af den kritisk syge patient. Projektet er initieret af Århus Universitetshospital, Århus Sygehus, som har opfordret sygeplejerskeuddannelsen til at deltage i projektet. En underviser indgår i projektgruppen, og derudover deltager tre undervisere i implementering af undervisningsdelen. Projektet er specielt relevant for somatisk sygehuse.

Sygeplejerskeuddannelsen i Odense omtaler et udviklingsprojekt som hedder Kunsten at sige til og fra. Udviklingsprojektet er siden blevet et valgfag med følgende indhold:

- *Viden om vold og krænkelser i social- og sundhedssektoren, forekomst og konsekvenser*
- *Arbejdsmiljølovgivning*
- *Indsigt i egne og andres reaktioner i forbindelse med krænkelser*
- *Praktiske øvelser*
- *Refleksioner efter praktiske øvelser*
- *Perspektivering og legitimering af egne følelser i forbindelse med krænkelser.*

Sygeplejerskeuddannelsen i Odense samarbejder med Odense Universitetshospital, sygeplejerskeuddannelsen i Svendborg og Svendborg Sygehus om et projekt ved navn Evidensbaseret viden i den kliniske sygepleje. Sygeplejerskeuddannelsen i Odense beskriver projektet på følgende måde:
Projektet er et interventionsprojekt, som bidrager med ny viden om, hvordan kliniske vejledere kan erhverve sig kompetencer i at anvende evidensbaseret viden i forhold til aktuelle problemstillinger i sygeplejen og på grundlag heraf kan udvikle sygeplejen i afdelingen.

Større forsøgs- og udviklingsarbejder bidrager på nogle udbud til indhold og tematikker i valgfrie moduler og bliver desuden til temaer i institutionens efter- og videreuddannelse.

I institutionernes dokumentation er der også en lang række eksempler på hvordan udbuddene indhenter viden om andres forsøgs- og udviklingsarbejder som er relevante for beskæftigelsesområdet.

Eksempler på kilder til udviklingsviden i relation til erhverv og profession

- Repræsentanter for udbuddene (fx undervisere) deltager i udviklingsorienterede netværk, fora og selskaber, fx Landsdækkende netværk om videnudvikling og praksis-

forskning i psykiatrisk sygepleje, Forum for Akademiske Sygeplejersker i Danmark og Dansk Selskab for Folkesundhed. Her har underviserne mulighed for at diskutere nyligt afsluttede, igangværende og mulige projekter.
- Repræsentanter for udbuddene (fx ledelsen) sidder i relevante bestyrelser, fx i patientforeninger der bekoster egne forsøgs- og udviklingsarbejder der er relevante for sygeplejeprofessionen.
- Udbuddet har oprettet delestillinger hvor undervisernes arbejdstid er delt mellem teoretisk undervisning og klinisk praksis. Som ansat i den kliniske praksis kan underviserne indhente viden om arbejdspladsens forsøgs- og udviklingsarbejde.
- Underviserne deltager i relevante temadage, kurser, konferencer, seminarer og studieture, fx deltagelse i arrangementer under Sundhedsstyrelsen.

4.2 Beskrivelser af kilder til forskningsviden

Dette afsnit behandler udbuddenes udviklingsbasering i relation til forskningsviden som er i fokus i akkrediteringskriterium 5.

Institutionernes dokumentation viser at udbuddene har egne aktiviteter som bidrager med ny relevant forskningsviden der kvalificerer til professionsudøvelse i praksis. Fx har en del udbud tilknyttet ph.d.-studerende og deltager i forskningssamarbejder med universiteter og hospitaler. Desuden har flere udbud undervisere der skriver bidrag til forskningstidsskrifter og sygeplejefaglige lærebøger eller er redaktører på lærebøger.

Eksempler på udbuddenes deltagelse i forskningsbaserede aktiviteter
Sygeplejerskeuddannelsen i Viborg omtaler et projekt ved navn Smerteoplevelse og smertebehandling hos patienter efter kirurgiske indgreb:
Projektet er etableret i samarbejde med Epworth Hospital/Deakin University, Australien. Formålet med projektet er på et dansk hospital at undersøge sammenhængen mellem:
a. Patienters oplysninger om og oplevelser af smerter i det postoperative forløb
b. Mængden, de har modtaget af den til rådighed værende smertestillende medicin.
Ca. 500 patienter indlagt på tre kirurgiske afsnit på Regionshospitalet Viborg deltog i undersøgelsen.

Sygeplejerskeuddannelsen i Randers som har undervisere som samtidig er ph.d.-studerende, skriver:
En underviser fra SIR [sygeplejerskeuddannelsen i Randers, red.] har i foråret 2009 udarbejdet en ph.d.-ansøgning med titlen: Sundhedsfremmende kommunikation og samarbejde med KOL-patienter i non-invasiv ventilationsbehandling. Projektet er godkendt til økonomisk støtte i en samfinansiering mellem Regionshospitalet Randers og Grenaa og Sundhedsvidenskabeligt Fakultet, Aarhus Universitet.

I institutionernes dokumentation er der også en lang række eksempler på hvordan udbuddene benytter andres forskningsviden til at sikre at udbuddene er baseret på ny relevant viden som kan bidrage til at kvalificere professionsudøvelse i praksis. Fx deltager underviserne i forskningsorienterede netværk, ved forskningsorienterede eller forskningsbaserede forelæsninger, ved ph.d.-forsvar, på temadage, kurser, konferencer og seminarer, og de orienterer sig desuden i og anvender forskningsbaseret litteratur, fx tidsskrifter.

Der er også samarbejdsaftaler mellem professionshøjskolerne og universiteterne om at videnudveksle: Universiteterne kan bidrage til at professionshøjskolerne får ny forskningsviden på sundhedsområdet, og det kan samtidig være en platform for fælles aktiviteter. Andre udbud har en fast systematik for deres udviklingsprojekter, fx at der altid er tilknyttet en ekstern vejleder fra et universitet. Der er også eksempler på at et udbud har ansat en forskningslektor i en stilling som deles med en hospitalsenhed. Forskningslektoren indgår i undervisningen på udbuddet og er vej-

leder i forbindelse med bachelorprojekter for tre til fem studerende på hvert afgangshold. Herudover deltager forskningslektoren i samtlige lærermøder og pædagogiske dage samt i uformelle drøftelser med udbuddets undervisere.

Eksempler på kilder til forskningsviden
Sygeplejerskeuddannelsen i Roskilde skriver:
UCSJ [Professionshøjskole Sjælland University College, red.] er i foråret 2009 blevet medlem af Center for Kliniske Retningslinjer – Nationalt Clearinghouse for sygepleje, hvilket på sigt får betydning for uddannelsens indhold med henblik på kvalitet i sundhedsydelser.

Sygeplejerskeuddannelsen i Herlev skriver:
Lokal Etisk Komité har til opgave at udøve vejledende og godkendende funktioner efter sygeplejeetiske retningslinjer, SSN's etiske retningslinjer for sygeplejeforskning i Norden og ICN's etiske kodeks i forhold til studerendes projekter, der omfatter inddragelse af patienter, klienter, pårørende, personale eller andre grupper af mennesker.

Sygeplejerskeuddannelsen i Hillerød skriver:
Underviserne på sygeplejerskeuddannelsen i Hillerød deltager i Hillerød, Helsingør og Frederikssund Hospitalers årlige sygeplejesymposium, hvor sygehusene præsenterer deres forskningsresultater på sygeplejeområdet.

4.3 Udfordringer

I forbindelse med akkrediteringskriterium 4 og 5 beskriver flere institutioner som nævnt pædagogisk orienterede udviklingsprojekter som er rettet mod udvikling af uddannelsen og undervisningen eller mod de anvendte pædagogiske arbejdsformer. Det er fx udviklingsprojekter som har til formål at skabe sammenhæng mellem den teoretiske og kliniske undervisning, at fastholde de studerende på uddannelsen eller at skabe gode og sammenhængende kliniske undervisningsforløb eller bedre lærings- og studiemiljøer på udbuddet.

Disse pædagogisk orienterede udviklingsprojekter bidrager imidlertid ikke til at opfylde akkrediteringskriterierne selvom ekspertpanelerne ofte fandt dem både meget spændende og relevante i sig selv. Den type projekter som kan bidrage til at opfylde akkrediteringskriterium 4 og 5, skal give viden som er relevant for de beskæftigelsesområder som udbuddet retter sig mod og/eller for slutbrugerne af det der udvikles. Forsøgs- og udviklingsarbejde som sigter mod tilrettelæggelsen af uddannelsen eller udbuddet eller mod de anvendte pædagogiske arbejdsformer, er ikke relevant i denne sammenhæng.

Undervisernes kandidat- og masteropgaver blev i nogle tilfælde vurderet at bidrage positivt til et akkrediteringskriteriums opfyldelse. Især hvor der var tvivl om om et udbud kunne opfylde kriterium 4 eller 5, vurderede ekspertpanelet hver enkelt opgaves relevans i forhold til kriteriet på baggrund af dens titel, indhold og alder.

De studerendes bachelorprojekter og deltagelse i udviklingsarbejde vejede ikke tungt i ekspertpanelernes vurdering af akkrediteringskriterium 4 og 5. Det skyldes at aktiviteter som kun har deltagelse af studerende og ikke undervisere, ikke blev anset for at være gode kilder til blivende viden, dvs. viden som indgår i udbuddets videngrundlag også efter at de pågældende studerende har dimitteret. Samarbejder hvor både studerende og undervisere deltager i udviklingsprojekter i forbindelse med den kliniske undervisning, blev vurderet positivt både her og i forbindelse med akkrediteringskriterium 9 om praktikken.

Ekspertpanelerne bemærkede i flere tilfælde at en strategi eller handlingsplan for sikring af udbuddets videngrundlag ville have vægtet positivt i vurderingen. Ekspertpanelerne var opmærksomme på at en strategi ikke er nogen garanti for at videngrundlaget sikres i praksis, men de så det som en god indikator for at der var den nødvendige opmærksomhed på opgaven fra ledelsens side.

5 Undervisnings- og arbejdsformer

Udbuddene giver samlet set udtryk for en velgennemtænkt og sammenhængende forståelse af de undervisnings- og arbejdsformer de har valgt at anvende. Enten mener de at varierende undervisnings- og arbejdsformer er hensigtsmæssige, eller også har de valgt en gennemgående arbejdsform som et tillæg til de varierende undervisnings- og arbejdsformer for at understøtte realiseringen af modulernes læringsmål (i studieordningen fra 2008 kaldet læringsudbytte).

Den nye studieordning fra 2008 har inspireret udbuddene til at genoverveje og afprøve undervisnings- og arbejdsformer og til at sikre en progression i udbuddets indhold og tilrettelæggelse. Det har desuden været et fællestræk at udbuddene prioriterer pædagogisk kompetenceudvikling højt, fx tilbyder alle udbud enten pædagogiske kurser, temadage eller udviklingsdage både til den enkelte underviser og til den samlede underviserstab.

De følgende afsnit beskriver en række eksempler på nogle af de mange undervisnings- og arbejdsformer, som er i anvendelse på sygeplejerskeuddannelsen.

5.1 Beskrivelser af flere undervisnings- og arbejdsformer

I studieordningen fra 2008 står der at:

> *Undervisnings- og arbejdsformer afspejler det faglige indhold, der arbejdes med, og støtter herved udviklingen af viden, færdigheder og kompetencer. Variation, differentierede arbejdsformer og brug af relevante medier medvirker til, at den studerende oplever perspektiv og sammenhæng mellem uddannelsens enkelte fag og fagområder og mellem den teoretiske og kliniske undervisning.*

I dette afsnit viser vi hvordan udbuddene i deres valg af undervisnings- og arbejdsformer løser denne opgave.

På sygeplejerskeuddannelsen foregår undervisningen ofte som en kombination af større hold hvor en underviser fx gennemgår pensum, og mindre grupper der arbejder mere selvstændigt og tematisk med stoffet. Derudover får den studerende både individuel vejledning og vejledning i de grupper som vedkommende tilhører.

Underviserstyrede oplæg

På alle udbud findes lærerstyret, formidlingspræget undervisning. Det kan fx være teoretiske oplæg der gennemføres som holdundervisning eller fællesforelæsninger for hele årgangen. Hvis oplæggene har form af holdundervisning, er der ifølge institutionerne mulighed for dialog og diskussion mellem underviseren og de studerende. Af andre lignende undervisnings- og arbejdsformer nævner institutionerne arbejdsgruppers fremlæggelse for holdet, øvelser, holdundervisning og studenteroplæg.

Problemorienteret læring og cases

Efter underviserstyrede oplæg vil de studerende ofte møde mere problemorienterede undervisnings- og arbejdsformer som fx problem based learning (PBL), praktiske øvelser og cases med problembaserede og praksisnære øvelser. Fælles for disse undervisnings- og arbejdsformer er at de studerende forventes at tilegne sig dele af pensum ved i grupper at bearbejde og analysere problemstillinger. Ser man på brugen af cases, vil casene ifølge institutionernes dokumentation

indeholde eksemplariske og illustrative problemstillinger som er relevante for modulet, fx udsatte grupper, kronisk syge, ældre i primærsektoren, gravide, nyfødte, børn og familier.

Eksempel på hvordan casearbejdet understøtter realiseringen af læringsmålene
Når udbuddene arbejder med sygeplejefaglige cases, skyldes det at casene er velegnede til at kombinere det teoretiske og praktiske indhold i uddannelsen. Sygeplejerskeuddannelsen i Holstebro skriver:
Den pædagogiske argumentation for [brug af cases] bygger på en læringsforståelse, hvor læring sker gennem de studerendes egen tilegnelsesproces understøttet af sociale processer med andre studerende og underviserne. Desuden bygger det på en læringsforståelse, hvor analyse af praksisnære sygeplejefaglige problemstillinger, herunder eksperimentering og øvelse i sygeplejelaboratoriet, er en motivationsfaktor og medvirker til at styrke overføringsværdien af det lærte.

Patientforløb og sygeplejefortællinger
I lighed med casearbejdsformen arbejder andre udbud med sygeplejefortællinger, autentiske patient- og borgerkontakter og patientforløb. Udgangspunktet i disse arbejdsformer er fx de studerendes erfaringer, fortællinger fra kliniske studier og cases om menneskers oplevelser af sygdom, sundhed og mødet med sundhedsvæsenet. Forløbet indebærer fx at de studerende i den teoretiske undervisning får besøg af medlemmer af patientforeninger som Scleroseforeningen eller Colitis-Crohn Foreningen som fortæller om selvoplevede og konkrete patientforløb, eller at de studerende udarbejder sygeplejefortællinger ud fra det de selv har oplevet i deres kliniske undervisning.

Færdighedslaboratorium og rollespil
Alle udbud har færdighedslaboratorier som er simulerede hospitalsstuer med sygesenge hvor de studerende kan træne praktiske færdigheder, fx på patientmodeller. Færdighedslaboratorierne anvendes især i de første tre moduler. Færdighedslaboratorierne er et godt udgangspunkt for øvelser der kan omsætte teoretisk viden til praktisk handlekompetence. Mange udbud har i tilknytning til deres færdighedslaboratorium mulighed for at anvende videooptagelse. Med eller uden denne mulighed tilrettelægger nogle udbud dele af undervisningen som rollespil mellem de studerende der spiller fx patient eller sygeplejerske. Videooptagelser gør det ifølge udbuddene lettere at dokumentere og give feedback på de studerendes færdigheder.

Fjernstudier, e-læring og it-platforme
Udbuddene af sygeplejerskeuddannelsen i Sønderborg og udbud under Professionshøjskole Sjælland University College har fjernstuderende der tilegner sig indholdet i de teoretiske moduler via e-læring. Andre udbud er i gang med at udvikle denne mulighed. For fjernstuderende vil undervisnings- og arbejdsformerne være anderledes da fx gruppearbejde og dialog mellem underviseren og de studerende vil foregå elektronisk.

En del udbud anvender it-platformen Fronter som de mener er et nyttigt redskab til at skabe sammenhæng mellem klinisk og teoretisk undervisning.

Eksempel på e-læring gennem CaseConnexion
I den teoretiske undervisning ved udbud af sygeplejerskeuddannelsen under Professionshøjskolen Lillebælt University College, Professionshøjskolen University College Syd og Professionshøjskolen University College Vest anvender man cases i et virtuelt univers. CaseConnexion er et pilotprojekt om opbygning og udvikling af et virtuelt læringsmiljø i en online virtuel verden. I dette projekt kan sygeplejestuderende med et virtuelt alter ego træde ind i et virkelighedstro virtuelt sengeafsnit. Med udgangspunkt i problembaseret læring kan den studerende arbejde ved hjælp at forskellige simulationer opøve sine praktiske færdigheder.

Den studerendes læringsstil
Ifølge studieordningen fra 2008 skal den studerende modtage faglig vejledning der tilgodeser den pågældendes læringsstil. Med tanke på alle de nævnte variationer i undervisnings- og arbejdsformer er det naturligt at en del udbud gør meget ud af denne opgave og forsøger at gøre den studerende bevidst om vedkommendes læringsstil.

Eksempel på screening af læringsstile
Sygeplejerskeuddannelsen i Silkeborg tilstræber at afdække og bevidstgøre den enkelte studerende om vedkommendes læringsstil og læringsindsats i starten af uddannelsesforløbet, bl.a. via en screening.

En screening omfatter:
1. Læsetest
2. Fri skriftlig fremstilling
3. Elektronisk test.

Alle studerende får efterfølgende en individuel, kort skriftlig tilbagemelding.

Hensigten er:
- At den studerende får kendskab til niveauet for egne læse- og skrivefærdigheder
- At den studerende får indblik i om vedkommende kunne have brug for særlig hjælp til at blive bedre til at læse og skrive
- At den studerende på baggrund af screeningsresultatet tilbydes undervisning i at læse faglitteratur og i skriftligt at formidle fagligt stof
- At udbudsstedet får indblik i de forskellige niveauer for læse- og skrivefærdigheder for at kunne tilpasse undervisning og vejledning til den studerendes forudsætninger.

5.2 Beskrivelse af én gennemgående undervisnings- og arbejdsform

På alle udbud er der selvfølgelig en vis variation af undervisnings- og arbejdsformer. Dog har nogle udbud valgt at fokusere på én undervisnings- og arbejdsform da de mener at det skaber sammenhæng i uddannelsen for de studerende. Flere udbud har som gennemgående undervisnings- og arbejdsform valgt PBL. En del udbud argumenterer for valget af denne undervisnings- og arbejdsform med at studieordning fra 2008 er modulopdelt efter temaer som let og meningsfuldt kan sammenkobles med projektarbejde.

Eksempel på PBL som arbejdsform
Sygeplejerskeuddannelsen i Vejle beskriver i *Projektbeskrivelse – projekt problembaseret læring og professionsbaserede læreprocesser Sygeplejerskeuddannelsen i Vejle* PBL på følgende måde:
Kendetegn ved problembaserede læreprocesser er ifølge Pettersen (2001) […]
- *Studentercentreret læring med afsæt i de studerendes læringsbehov samt kobling af lærestof til de studerendes erfaringer, viden fra flere kundskabsområder, læringssituationer, der ligner situationer i praksis, situationer, der er relevante i forhold til læringsmål og stigende kompleksitet og med mulighed for refleksion, feedback og praktisering.*
- *Problembasering forstået som praksisrelaterede og praksisnære læringssituationer, hvor problemet er udgangspunktet for læring. Læringen er ikke bestemt fuldt ud på forhånd, men der læres ud fra en strategi om problemundersøgelse, der omfatter: identificering af problem og egne læringsbehov og læringsmål; analyse af og videnssøgning om problem, forslag til og plan for løsning af problem; afprøve forslag til løsning; evaluering og kritik. Læringssituationernes indhold, arbejdsmåde og organisering tilstræbes at ligne professionspraksis.*
- *Gruppebaseret læring, hvor der udvikles sociale kompetencer og læringskompetence.*

Læringskompetence omfatter problembearbejdning, problemmestring og problemløsning. Social kompetence indebærer samspil og samarbejde og inkluderer påvirkning, indflydelse, adfærd, mentale processer, deltagelse, dialog og refleksion.

Sygeplejerskeuddannelsen i Vejle har bl.a. følgende begrundelser for sit valg af PBL i fagområdet sygepleje:
Sygeplejerskeuddannelsen i Vejle [har] valgt PBL som det didaktiske grundlag først og fremmest i sygeplejefaget. Det er inden for disse læreprocesser, at den didaktiske progression træder tydeligst frem fra enkle casearbejder med eksemplariske situationer over sammensatte autentiske patientforløb til arbejdet med projekter og frem til det kliniske og sygeplejefaglige udviklingsarbejde i bachelorprojektet, der har en høj grad af kompleksitet. Argumentationen for disse valg er mange, fx bekendtgørelsens og studieordningens krav om praksisnærhed, professionsbasering, udvikling af professionsorienteret identitet osv.

Da studieordningen fra 2008 fastlægger indholdet og omfanget af fagområderne, opstod der i nogle af ekspertpanelerne en drøftelse af udbuddenes muligheder for at arbejde efter et egentligt PBL-paradigme og af om der på visse udbud reelt blot var tale om gruppearbejde.

5.3 Beskrivelser af progression i tilrettelæggelsen

Det var et fællestræk for alle udbuddene at de kunne redegøre for progression i udbuddets tilrettelæggelse. Fx nævnte flere at forløbet var planlagt som en bevægelse fra overvejende lærerstyret undervisning til en stigende inddragelse af de studerendes iagttagelser og af selvstændige arbejde.

Fire eksempler på progression

Arbejdet med faglige artikler
Sygeplejerskeuddannelsen i Esbjerg arbejder allerede fra modul 1 med faglige artikler. I modul 1 og 2 introduceres de studerende til strategier til søgning efter sygeplejevidenskabelige artikler, og de introduceres også til forholdsvis letlæste artikler så de bliver trænet i at forstå videnskabelige artiklers fagsprog. I løbet af modul 3 og 4 lægges der større vægt på de studerendes selvstændige søgning efter videnskabelige artikler og anden relevant litteratur, og de trænes desuden i at forstå de forskningsmetoder artiklerne præsenterer. Videnskabsteori spiller en stigende rolle i modul 5. I modul 7 undervises i de forskellige forskningsmetoders bidrag til sygeplejeteori og -praksis gennem en større variation i artiklerne. Modulet afsluttes med en ekstern prøve hvor den studerende skal inddrage og anvende praksis-, udviklings- og forskningsbaseret viden i relation til en sygeplejefaglig problemstilling.

Litteratursøgning
Samme tankegang findes på sygeplejerskeuddannelsen i København som skriver:
Progressionen fra modul 1 og frem demonstreres fra første modul, hvor der i læringsudbyttet er fokus på, at den studerende søger og udvælger praksis-, udviklings- og forskningsbaseret viden om grundlæggende sygepleje, som fx litteratursøgning i videnskabelige tidsskrifter og på patienthjemmesider, til det afsluttende modul, hvor der i læringsudbyttet er fokus på, at den studerende skal beherske grundlæggende akademiske metoder, herunder systematiserede overvejelser om metoder og modeller til forklaring, forståelse og refleksion over sygepleje.

PRO-udvalget
På sygeplejerskeuddannelsen i København har man et såkaldt PRO-udvalg. PRO henviser til at udvalget arbejder for progression, profession og proaktivitet i uddannelsen. Udvalget består af én uddannelsesleder, udviklingslederen og tre undervisere. Udvalget bidrager til

at sikre progressionen i 2008-uddannelsen blandt andet ved at gennemlæse, drøfte, kommentere og komme med ændringsforslag til samt endeligt at skulle godkende samtlige modulbeskrivelser og prøver inden implementering.

Informationskompetencematrix
Sygeplejerskeuddannelsen i Sønderborg anvender en informationskompetencematrix der bl.a. illustrerer en overordnet faglig progression: På første studieår er der fokus på de studerendes tilegnelse og anvendelse af et mundtligt og skriftligt fagsprog, på andet studieår er der fokus på de studerendes stringente, akademiske skriftlighed, på tredje studieår udvikles de studerendes akademiske tilgang til det faglige stof yderligere ved vurdering af forskellige forskningsmetoder, og slutteligt er der på fjerde studieår tale om en valgfri fordybelsesperiode.

6 Praktikken / den kliniske undervisning

Der er en høj grad af vekselvirkning mellem klinisk og teoretisk undervisning på sygeplejerskeuddannelsen, og næsten alle udbuddene har en velfungerende tilrettelæggelse af den kliniske undervisning. Den gode vekselvirkning understøttes af at studieordningen fra 2008 fastlægger at der er kliniske undervisningsforløb i 10 ud af de 14 moduler, men også af et velorganiseret samarbejde med de kliniske undervisningssteder. Samarbejdet angår de konkrete kliniske undervisningsforløb og den løbende udvikling af både de enkelte udbud og uddannelsen som helhed. De kliniske vejledere og andre repræsentanter for de kliniske undervisningssteder giver løbende tilbagemeldinger til udbuddene og er med til at udvikle de kliniske moduler i samarbejde med repræsentanter for udbuddet.

De fleste udbud har en velfungerende kvalitetssikring af de kliniske perioder. Uddannelsesbekendtgørelsen fastsætter krav om godkendelse af de kliniske undervisningssteder og krav til organisatoriske, ledelsesmæssige, sygeplejefaglige og uddannelsesmæssige forhold på de kliniske undervisningssteder. Disse krav efterleves i de fleste tilfælde fuldt ud på udbuddene. Akkreditering har desuden vist at udbuddene har procedurer for kvalitetssikring af den kliniske undervisning, og at der er en klar ansvarsplacering. På mange udbud kvalitetssikrer de studerende og den kliniske vejleder det kliniske undervisningsforløb ved at udfylde evalueringsskemaer efter hvert forløb. Disse evalueringer danner grundlag for opfølgning hvis det er nødvendigt.

Procedurerne for kvalitetssikring synes i de fleste tilfælde at fungere godt i praksis. Der er dog også eksempler på at evaluering ikke bliver gennemført som planlagt, og på at der ikke bliver fulgt op på evalueringsresultater. Det betyder at studerende kan risikere at komme til et klinisk undervisningssted som af forskellige årsager er mindre egnet til at varetage den forventede vejlednings- og undervisningsopgave, fx fordi der mangler en klinisk vejleder, fordi der er for mange studerende på samme tid, eller fordi arbejdspladsen er alt for travl.

De følgende afsnit giver eksempler på dels hvordan den kliniske undervisning tilrettelægges og gennemføres, dels hvordan den kvalitetssikres.

6.1 Beskrivelser af den kliniske undervisning

Uddannelsesbekendtgørelsen og studieordningen fra 2008 sætter i høj grad rammer for den kliniske undervisning. De længste kliniske undervisningsforløb ligger i modul 4, 11 og 12 som er rene kliniske undervisningsmoduler på 10 uger (hvert modul svarer til 15 ECTS-point), og i modul 6 og 8 hvor den kliniske undervisning varer 8 uger (hvert modul svarer til 12 ECTS-point). Tabel 3 i afsnit 1.2 viser fordelingen af teori og klinisk undervisning på de 14 moduler. Bekendtgørelsen og studieordningen fra 2008 stiller desuden krav til den kliniske undervisnings progression, fokus og sammenhæng med den teoretiske undervisning. Studieordningen fra 2008 fastlægger også modulernes læringsmål, og dermed er målene for de teoretiske og kliniske dele af et modul helt integrerede.

Indholdskravene til de kliniske undervisningsforløb fremgår af studieordning fra 2008. Derudover har hvert udbud sine studieplaner for hvert modul. De enkelte kliniske undervisningssteder udarbejder desuden en generel klinisk studieplan der beskriver hvordan de studerende på det givne undervisningssted kan udvikle de kompetencer der er beskrevet i de relevante moduler.

Den nationale studieordning om læringsudbyttet for modul 4
Studieordning fra 2008 beskriver læringsudbyttet for modul 4 på følgende måde:
Efter modulet har den studerende opnået følgende læringsudbytte:

- *At reflektere over patientsituationer i relation til den enkeltes levevilkår, evner, muligheder samt sygeplejeinterventioner i forbindelse hermed.*
- *At begrunde valg af sygeplejeinterventioner på baggrund af praksis-, udviklings- og forskningsbaseret viden om grundlæggende klinisk virksomhed.*
- *At observere og identificere fænomener knyttet til fysiologiske behov og reaktioner på sygdom og lidelse.*
- *At anvende kliniske metoder til vurdering af patienters fysiologiske tilstand, herunder ernæringstilstand.*
- *At identificere sygeplejebehov, opstille mål, udføre, evaluere og dokumentere individuelle patientforløb.*
- *At anlægge et patientperspektiv og samarbejde med patient og fagpersoner om planlægning, udførelse og evaluering af sygepleje.*
- *At foretage udvalgte kliniske vurderinger og instrumentelle sygeplejehandlinger.*
- *At anvende grundlæggende hygiejniske principper og overholde gældende retningslinjer.*

Hvert udbud har sin egen uddybning af den nationale studieordning fra 2008 hvor formålet er at uddybe den kliniske undervisnings indhold ud fra de rammer studieordningen fra 2008 fastsætter.

Eksempel på et udbuds beskrivelse af modul 4's indhold
Sygeplejerskeuddannelsen i Holstebro beskriver i sin generelle studieplan for modul 4 indholdet i modulet på følgende måde:

Modulets indhold
Tema: Sygepleje, grundlæggende klinisk virksomhed
Patientologi *belyses i forhold til reaktioner på sygdom og lidelse under indlæggelse, på at komme på institution og på at modtage hjælp i eget hjem.*
Patient/borger og sygeplejerskerelation *[belyses ved]*
At lære patienten at kende, herunder livshistorie, levevilkår, evner og muligheder. Dataindsamling […].
Grundlæggende og symptomatisk sygepleje relateret til fysiologiske behov *Sygeplejen reflekteres og planlægges ud fra overordnede teorier af Katie Eriksson, Ida Jean Orlando eller Virginia Henderson. […]*
Grundlæggende og symptomatisk sygepleje er at observere […]
Symptomatisk sygepleje omhandler problemer med: respiration, kredsløb, væske og ernæring […]
Grundlæggende sygepleje stiller krav om samarbejde med patienten[…]
Hygiejne
Den studerende arbejder med patientsikkerhed, håndhygiejne, hygiejniske principper og retningslinjer. Smittekæden, smitteveje og afbrydelse af smitteveje, hospitalsinfektioner, herunder begreberne steril, ren og uren.

I udbuddenes egne modulbeskrivelser af de kliniske undervisningsforløb henviser de til de generelle kliniske studieplaner der er udfærdiget af de kliniske undervisningssteder. Disse studieplaner er ofte meget udførlige.

Eksempel på indhold i et klinisk undervisningssteds studieplan for modul 1-4
De kliniske undervisningssteder udfærdiger altid en generel studieplan. Ser man på *Generel Klinisk Studieplan Modul 1-4 For Afsnit M3 Regionshospitalet Holstebro*, er den delt op i forskellige afsnit:
Organisatorisk placering
Samarbejdsrelationer
Patient-/borger-kategorier
Centrale kliniske problemstillinger
Tværfaglige og tværsektorielle forhold
Patientforløb/patientsituationer/patientfænomener
Sygeplejefaglige opgaver
Udviklings- og forskningsområder og -tiltag
Sygeplejens metoder, herunder kliniske metoder, refleksionsmetoder samt udviklings- og forskningsmetoder
Undervisningens organisering og tilrettelæggelse
Læringsmiljø/studiemiljø
Vejlednings- og evalueringstilbud
Kliniske vejlederes sygeplejefaglige – og pædagogiske kvalifikationer
Litteratur – bestemmelser og anbefalet litteratur
Bestemmelser vedrørende studerendes studieaktivitet
Godkendelse af den generelle kliniske studieplan.

Til hvert afsnit findes der er en uddybende tekst.

Forberedelse til den kliniske undervisning
Nogle udbud benytter sig af stamafdelinger (ofte til og med modul 4), dvs. at den enkelte studerende kommer i flere kliniske undervisningsforløb på samme afdeling. I disse tilfælde tilkendegiver udbuddene at de studerende har lettere ved at forberede sig og tage kontakt med de kliniske undervisningssteder når de kender dem. Andre udbud finder det hensigtsmæssigt at de studerende stifter bekendtskab med et større antal afdelinger i løbet af deres studietid, bl.a. fordi modulerne har forskellige temaer og visse kliniske undervisningssteder derfor passer bedre til nogle moduler end til andre.

Udbuddene forbereder de studerende på de kliniske undervisningsforløb på mange forskellige måder. Fx anvender underviserne i den teoretiske undervisning patientcases, og de studerende trænes i udbuddenes færdighedslaboratorier og på førstehjælps- og sårplejekurser. Desuden indgår sygeplejersker fra de kliniske undervisningssteder ofte i den teoretiske undervisning, fx som forelæsere.

Eksempel på forberedelse i færdighedslaboratorier på udbuddene
- Øvelser i håndvask og desinfektion, hygiejne og æstetik omkring patienten, sove- og hvilestillinger, lejring, blodtryk, puls og temperaturmåling, at røre ved andre mennesker og at blive berørt, ansigtsvask og let toilette, anretning og servering af mad med forskellig konsistens, hygiejne i køkkenet, kropspleje, bad i seng, fodbad, neglepleje, hårvask i seng, intimhygiejne, forflytningsteknikker, pleje til patienter med sår, droplægning, mundpleje mv.
- Gennemgang af uniformetikette.

På sygeplejerskeuddannelsen i Silkeborg har man på baggrund af et udviklingsprojekt udarbejdet rapporten *Læringsmuligheder i færdighedslab ift. den nationale studieordning*. Her bliver mange øvelser uddybet, og rapporten indeholder desuden overvejelser om tilrettelæggelsen af undervisningen i færdighedslaboratorier.

Organisering
Den forberedende undervisning i færdighedslaboratorierne kan fx være tilrettelagt som en undervisningsdag hvor en gruppe på 10-15 studerende bliver undervist af en underviser fra udbuddet sammen med en klinisk vejleder fra et klinisk undervisningssted. Nogle udbud tager også i mindre grupper på besøg på de nærliggende hospitaler hvor grupperne får lov til at anvende hospitalsudstyret.

Individuelle studieplaner og portfolio
Som tidligere nævnt indeholder studieordningen fra 2008 krav om individuelle studieplaner. Studieplanen udarbejdes for hver enkelt studerende i et samarbejde mellem den studerende, den kliniske vejleder og udbuddet og skal bl.a. sikre at uddannelsesinstitutionen forbereder de studerende på de kliniske undervisningsforløb, og at erfaringerne fra det kliniske undervisningsforløb efterfølgende inddrages i den teoretiske undervisning. Den individuelle studieplan skal skabe sammenhæng mellem den kliniske undervisning og den teoretiske undervisning på udbuddene. Desuden er den et redskab til at dokumentere den studerendes kliniske forløb. På mange udbud er den individuelle studieplan og portfolio i realiteten det samme værktøj og omtales parallelt. Studieordningen fra 2008 fastlægger:

> *Med udgangspunkt i den generelle studieplan tilrettelægges en individuel studieplan for den enkelte studerende. Den individuelle studieplan udarbejdes af uddannelsesinstitutionen i samarbejde med den studerende og det kliniske undervisningssted. En individuel studieplan omfatter aftaler om den studerendes fremmøde, tidspunkter for undervisningen og vejledning, undervisningens indhold og form, studieaktiviteter, herunder aflevering af og tilbagemelding på opgaver og lign., samt tidspunkter for evaluering og bedømmelse.*

Eksempel på portfolio
Sygeplejerskeuddannelsen i Herlev skriver om brug af portfolio:
Portfolio er et gennemgående studie- og læringsredskab, der følger den studerende gennem både den teoretiske og den kliniske del af uddannelsen, herunder den kliniske undervisning i modul 4. Portfolio består af en dokumentationsdel og en læringsdel.

Dokumentationsdel
Dokumentationsdelen af Portfolio bidrager til at skabe overblik over planlagte og fastlagte studieaktiviteter. Nedenfor angives den dokumentation, der skal finde sted under den kliniske undervisning i modul 4:
- *Fremmøde i kliniske studier svarende til minimum 80 % tilstedeværelse*
- *Planlagt studieaktivitet, der aftales med det kliniske uddannelsessted*
- *Fastlagt studieaktivitet*
- *Studiesamtaler i perioden*
- *Opfyldelse af EU-direktivets krav ift. almen medicin og medicinske specialer […]*
- *Gennemført håndhygiejnetest samt teoretisk og praktisk brandbekæmpelse*
- *Underskrevet tavshedspligtserklæring*
- *Litteratur anvendt i forbindelse med klinisk undervisning*
- *Bestået klinisk intern prøve*
- *Evaluering af den kliniske undervisning*
- *Evaluering af det kliniske uddannelsessted.*

Læringsdel
Læringsdelen kan indeholde den studerendes anvendelse og beskrivelse af forskellige studiemetoder samt opsummering af den studerendes læring. Nedenfor er nævnt en række forslag:
- *Studiebog*
- *Praksisbeskrivelse*
- *Læringskontrakt*

- *Individuelle studieplaner*
- *Dokumentationsformer af sygeplejeinterventioner*
- *Udviklingsprojekter*
- *Formidlingsopgaver*
- *Studerendes selvevaluering.*

Den kliniske vejleder og undervisernes besøg
Det er ifølge studieordningen fra 2008 en forudsætning at de kliniske vejledere er sygeplejersker der har pædagogiske kvalifikationer svarende til en sjettedel af en diplomuddannelse eller 9 ECTS-point. Den studerendes kontakt med den kliniske vejleder op til og undervejs i de større kliniske forløb forløber på mange udbud på følgende måde: I starten af et klinisk undervisningsforløb gennemføres en såkaldt planlægnings-, forventnings- eller introduktionssamtale mellem den studerende, underviseren og den kliniske vejleder. Der gennemføres dernæst løbende samtaler mellem den studerende og den kliniske vejleder, fx hver 14. dag. Derudover pågår der løbende vejledning i det daglige hvor den studerende bliver undervist af den kliniske vejleder. Afslutningsvis er den kliniske vejleder involveret i den afsluttende prøve og i evalueringen af det kliniske undervisningsforløb.

Eksempel på den kliniske vejleders arbejde
Sygeplejerskeuddannelsen i Randers beskriver det kliniske undervisningssteds arbejdsopgaver således:
Det kliniske undervisningssted planlægger i samarbejde med den studerende det kliniske undervisningsforløb. Fx i modul 4's kliniske undervisningsforløb planlægger og evaluerer den kliniske vejleder løbende den studerendes studieaktivitet. Den kliniske vejleder planlægger og afholder formaliserede samtaler og studieaktiviteter (planlægningssamtale, ugesamtaler, patientforløb og temaforløb).

Underviserne på udbuddet er også involverede i de studerendes kliniske undervisningsforløb. På mange udbud er underviserne tilknyttet faste afdelinger og besøger de studerende på de pågældende afdelinger. Det indebærer ifølge udbud med denne ordning følgende fordele: Underviserne har lettere ved at inddrage de studerendes kliniske erfaringer i den efterfølgende teoretiske undervisning, og underviserne har et førstehåndskendskab til det læringsmiljø de studerende befinder sig i.

Det varierer hvor ofte og hvornår underviserne på udbuddene besøger de studerende undervejs i deres kliniske undervisning. På nogle udbud er der altid et midtvejsbesøg i de længere kliniske moduler, hvor underviserne på andre udbud blot besøger de kliniske undervisningssteder i starten og i forbindelse med den afsluttende prøve.

Eksempel på den kliniske vejleders og undervisernes rolle i klinisk undervisning
Sygeplejerskeuddannelsen i Nykøbing F og Næstved redegør kort for de kliniske vejlederes og underviseres mulighed for at skabe sammenhæng i de studerendes uddannelsesforløb:
- *klinisk undervisning i de første 4 moduler foregår i en stamafdeling og varetages af uddannede kliniske vejledere*
- *introduktion til kliniske undervisningsperioder og opsamling efter med deltagelse af kliniske vejledere*
- *til hvert klinisk undervisningssted er tilknyttet en sygeplejeuddannet underviser fra udbuddet*
- *formaliseret samarbejde mellem undervisere, den kliniske uddannelseskoordinator og de kliniske vejledere.*

6.2 Beskrivelser af kvalitetssikringen af den kliniske undervisning

Den kliniske undervisning kvalitetssikres bl.a. gennem uddannelsesbekendtgørelsens krav til godkendelse af de kliniske undervisningssteder og gennem samarbejdet mellem uddannelsesinstitutionerne og de kliniske undervisningssteder. Vi vil i det følgende give eksempler på godkendelsen og samarbejdet og på hvordan de kliniske undervisningsforløb evalueres.

Kriterier for godkendelse af den kliniske undervisning

De kliniske undervisningssteder skal hvert tredje år godkendes af udbuddene. Der er ofte udarbejdet fælles retningslinjer for godkendelse af de kliniske undervisningssteder i samarbejde med regionerne. De regionale retningslinjer er baseret på studieordningen fra 2008s kriterier for godkendelse af kliniske undervisningssteder der bl.a. omfatter krav om at alle kliniske undervisningssteder:

- Udarbejder en redegørelse for hvordan de studerendes evalueringer af den kliniske undervisning indgår i en fortsat kvalitetsudvikling
- Udarbejder et grundlag for at det pågældende kliniske undervisningssted tilbyder klinisk undervisning på de konkrete moduler
- Viser at der er kliniske vejledere der er sygeplejersker med pædagogiske kvalifikationer svarende til en sjettedel af diplomuddannelsen
- Udarbejder en beskrivelse af de organisatoriske og ledelsesmæssige forhold
- Udarbejder en beskrivelse af de sygeplejefaglige forhold, fx patientsituationer og -fænomener
- Udarbejder en beskrivelse af de uddannelsesmæssige forhold, fx den kliniske vejleders funktion og undervisningsfaciliteter.

Ansvarsfordeling

Ansvaret for og opgaverne forbundet med den kliniske undervisning er fordelt mellem dels ledelsen på de kliniske uddannelsessteder og ledelsen på uddannelsesinstitutionerne og dels undervisere på udbuddene og de kliniske vejledere på de kliniske undervisningssteder. Dialogen mellem udbuddene og de kliniske undervisningssteder finder sted på samarbejdsmøder på forskellige niveauer. Det overordnede indtryk fra dokumentationen er at der de fleste steder er en tydelig ansvarsfordeling så opgaverne bliver udført, og så de studerende ved hvem de kan henvende sig til hvis de oplever uklarheder eller problemer i forbindelse med den kliniske undervisning.

Evaluering af den kliniske undervisning

I studieordningen fra 2008 står der at:

> *Det kliniske uddannelsessted er ansvarlig for, at der foreligger en redegørelse for, hvordan de studerendes evalueringer af den kliniske undervisning indgår i en fortsat kvalitetsudvikling.*

Evaluering af den kliniske undervisning foregår typisk ved at den studerende efter hvert klinisk undervisningsforløb udfylder et spørgeskema. Skemaet gennemgås af den kliniske vejleder og af ledelsen på de kliniske uddannelsessteder. Dernæst sendes enten en sammenfatning af spørgeskemaerne eller spørgeskemaernes rådata til udbuddene til fx studiekoordinatoren på udbuddet. På udbuddene behandles de studerendes spørgeskemaer i fx udbuddets uddannelses- og udviklingsudvalg, vejlederfora, pædagogisk-klinisk forum og lederfora. Hvis evalueringerne peger på uhensigtsmæssige studieforhold, kontakter udbuddets studiekoordinator den kliniske vejleder eller den uddannelsesansvarlige på det kliniske undervisningssted for at følge op på resultaterne og justere forløbet. Desuden er det almindeligt at de studerendes evalueringer bliver sammenfattet og fremlagt på koordineringsmøder mellem de kliniske undervisningssteder og udbuddene.

Den kliniske vejleder udfylder også et spørgeskema som ofte behandles på samme måde som de studerendes evalueringer, nemlig af ledelsen på det kliniske undervisningssted og/eller af udbuddet.

7 Kvalitetsarbejde

Alle udbud er gode til at inddrage eksterne interessenter i at sikre kvaliteten af udbuddets aktiviteter. Dette er allerede behandlet i kapitel 2 og 6. Men ud over dette fællestræk har det været vanskeligt at se et egentligt mønster i hvordan kvalitetssikringsopgaven gribes an på de forskellige udbud. Snarere synes store forskelle at gøre sig gældende. To problemstillinger er dog værd at fremhæve. De skal begge ses i lyset af at institutionerne gennem de sidste år har været under store organisatoriske forandringer, som har medført – og stadig medfører – løbende justeringer af krav og procedurer, bl.a. for kvalitetsarbejdet. Dertil kommer sygeplejerskeuddannelsens arbejde med at udvikle og implementere uddannelsen i overensstemmelse med den nye bekendtgørelse og studieordning og at tilpasse kvalitetsarbejdet hertil. Udbuddene var midt i dette arbejde, da akkrediteringen blev gennemført.

Den ene problemstilling angår det enkelte udbuds tilgang til kvalitetsarbejde. På nogle udbud forholder man sig proaktivt til evt. overgangsproblemstillinger mellem gamle og nye måder at sikre kvaliteten på. Hvis professionshøjskolens overordnede kvalitetssikringssystem endnu ikke er fuldt implementeret, har udbuddet taget egne initiativer til at sikre at kvaliteten af udbuddets aktiviteter er i orden, og har planer for hvordan det nuværende lokale og det kommende overordnede kvalitetssikringssystem kan integreres.

Andre udbud har en mere reaktiv tilgang og afventer i højere grad professionshøjskolens procedurer og udmeldinger, hvilket betyder at evt. lokale kvalitetssikringsprocedurer ikke længere efterleves konsekvent, og at kvaliteten ikke sikres tilstrækkeligt. Det ses fx ved at ansvar for evaluering i praksis er overladt til den enkelte underviser, at studerende kun sporadisk inddrages, og at der ikke er nogen konsekvent opfølgning på den evaluering der faktisk finder sted.

Den anden problemstilling som er værd at fremhæve, er at de beskrevne procedurer ikke altid er i overensstemmende med praksis. Selvom den skriftlige dokumentation pegede på at et udbud havde faste og velbeskrevne kvalitetssikringsprocedurer, viste det sig i flere tilfælde at der var problemer med at gennemføre procedurerne konsekvent og systematisk. Med det forbehold at akkrediteringen ikke har haft til formål at gå i dybden med årsagerne til dette, synes manglende opfølgning at være en vigtig faktor. Dette stemmer overens med EVA's erfaringer fra andre evalueringer af kvalitetsarbejde og kvalitetssystemer, fx i auditeringer, nemlig at synlig og systematisk opfølgning er helt afgørende for om en institution når de fastlagte mål for kvalitetsarbejdet.

De følgende afsnit giver eksempler på udbuddenes arbejde med systematisk at sikre og udvikle kvaliteten af deres aktiviteter.

7.1 Beskrivelser af kvalitetsarbejdet

Alle professionshøjskolerne har enheder der beskæftiger sig med kvalitet og kvalitetssikring af institutionen. Der er ansat undervisere eller andet personale der har til opgave at udføre kvalitetsarbejdet og bidrage til at sikre kvaliteten på institutionen. De ansatte i kvalitetsenhederne er ofte også tovholdere for kvalitetsarbejdet på de enkelte udbud. Professionshøjskolernes kvalitetssikringssystemer tilstræber på forskellig vis at sikre at kvalitetsarbejdet bliver udført systematisk og løbende, fx ved at beskrive opgavefordelingen og evalueringsintervaller.

På de enkelte udbud af sygeplejerskeuddannelsen beskæftiger ledelse, uddannelsesudvalg eller egentlige evalueringsudvalg sig med kvalitetsudvikling og kvalitetssikring. De har fx til opgave at udvikle og implementere institutionens kvalitetssikringssystem og afprøve nye ideer og tiltag.

Eksempel på implementering af ny model
Sygeplejerskeuddannelserne på Professionshøjskole Sjælland University College, dvs. i Nykøbing F, Næstved, Roskilde og Slagelse, er ved at implementere institutionens års- og kvalitetshjul der beskrives på følgende måde:
Årshjulet *består af data indsamlet fra steder og uddannelser om studerendes bestand, tilgang, afgang, gennemførelse, praktik, karakterer, bacheloropgaver og personaletal. Disse data er nu samlet elektronisk i et regneark og er tilgængelige på intranettet med adgangskode […].*
Kvalitetshjulet *består af en procedure for behandling af data, evalueringer og viden om institutionens virksomhed, således at hele organisationen UCSJ på steds-, uddannelses- og centralt niveau til stadighed kan reflektere over sine resultater og vurderinger med henblik på prioritering af kommende mål og indsatsområder […].*

Udbuddenes kvalitetsarbejde
Det store flertal af udbuddene beder både de studerende og underviserne om en skriftlig evaluering ved afslutningen af hvert af de 14 moduler. De studerende og underviserne forholder sig til centrale emner som læringsudbytte, tilrettelæggelse, indhold, pensum, undervisning, faciliteter og ressourcer.

Eksempel på kvalitetssikring af undervisningen
Sygeplejerskeuddannelsen i Randers evaluerer bl.a. sin uddannelsesplanlægning og undervisning og sine underviserrelaterede opgaver ved hjælp af spørgeskemaer til studerende og undervisere og skriver:
I uddannelsen af 2008 er det foreløbigt besluttet, at de studerende og underviserne evaluerer hvert modul ved modulets afslutning. Der benyttes elektronisk spørgeskema til de studerendes evaluering.

Ansvar og kompetence i forhold til evalueringen
Studierektor har det overordnede ansvar for evalueringen. Det vil sige:
- *Studierektor er ansvarlig for at følge op på evalueringerne i forhold til de studerende*
- *Studierektor er ansvarlig for at beslutte mulige handlingstiltag i forhold til underviserne*
- *Sekretær er ansvarlig for at indsamle og videresende evalueringerne til studierektor, teamformænd og hjemmesidegruppen*
- *Teamformanden er ansvarlig for at evalueringerne diskuteres i teamet*
- *En teamformand er ansvarlig for i samarbejde med sekretær at revidere institutionens evalueringspraksis i overensstemmelse med udefrakommende pålæg.*

Eksempel på spørgeskema til de studerende
Sygeplejerskeuddannelsen i Hillerød beder de studerende udfylde et spørgeskema efter hvert modul. De studerende kan benytte fem svarkategorier, fx "Yderst tilfredsstillende", "Meget tilfredsstillende", "Tilfredsstillende", "Mindre tilfredsstillende" og "Ikke tilfredsstillende". Spørgsmålene er følgende:
Hvordan vurderer du din studieaktivitet i modulet?
Har du anvendt modulbeskrivelsen som forberedelse til undervisningen i modulet?
Hvordan vurderer du modulbeskrivelsen?
Vurderer du, at du har nået målene for modulet?
I hvilken udstrækning har du været til stede i undervisningen?
Hvordan vurderer du det faglige niveau?
Har undervisningen givet dig forståelse af fagets indhold?
Har undervisningsformerne været med til at understøtte dit læringsudbytte?
Har du anvendt portfolien som læringsredskab i modulet?
Har du anvendt portfolien som dokumentationsredskab i modulet?
Har du deltaget i kontaktlærermødet i modulet?

De studerendes evalueringer bliver læst, bearbejdet og fulgt op af forskellige grupper og udvalg. Opfølgningen varierer fra udbud til udbud. Evalueringerne kan fx blot blive fulgt op af den involverede underviser og holdet, hvorefter underviseren afrapporterer mundtligt til sit fagteam eller ledelsen, eller evalueringerne kan behandles mere udførligt, fx ved en samlet modulredegørelse der tages op i uddannelsesudvalget. De studerendes evalueringer bliver derfor i forskelligt omfang læst, bearbejdet og fulgt op af:

- Den involverede underviser og holdet
- Evalueringsudvalget
- Studie- eller modulkoordinatoren
- Modulets undervisergruppe (modulteam)
- Fagteamet
- Ledelsen
- Uddannelsesudvalget
- De studerendes råd.

Undervisernes evalueringer drøftes som hovedregel af modulets undervisergruppe og af ledelsen.

Kvalitetsarbejdet bruges til at udvikle og forbedre

I institutionernes dokumentation findes der mange eksempler på hvordan man på udbuddene har brugt evalueringsresultater til at udvikle og forbedre uddannelsesforløbet. Eksemplerne drejer sig hovedsageligt om:

- Bedre introduktion til og information om et modul
- Mere hensigtsmæssig fordeling af de studerendes arbejdsbyrde
- Justeringer af modulernes arbejdsformer eller tilrettelæggelse
- Hyppigere feedback til de studerende.

Eksempler på opfølgning på baggrund af evalueringer

Sygeplejerskeuddannelsen i Viborg og Thisted skriver:

På baggrund af de evalueringer [som udbuddet har redegjort for, red.] tages initiativer på forskellige niveauer i organisationen afhængigt af evalueringernes indhold og karakter. Opfølgninger på evalueringer varetages primært og i første omgang af de undervisere/kliniske vejledere mv., der er direkte involveret i den aktivitet, der er evalueret. Hvis opfølgningen kræver ændringer af principiel karakter eller ændringer, der ligger uden for underviseres/kliniske vejlederes kompetenceområde, involveres uddannelseschef. Hvis der er lokale problemer i den kliniske undervisning, løses dette i samarbejde mellem tilknyttet underviser, det kliniske undervisningssted og koordinator. I enkelte tilfælde kan udbuddets uddannelseschef indgå i udredningen af problemstillingerne.

Modulkoordinatorens rolle

Modulkoordinator samarbejder med undervisere om korrektion af curriculumdokumenter på baggrund af evalueringer. Ved mere principielle ændringsforslag drøftes disse med uddannelseschef, før ændringer foretages.

Sygeplejerskeuddannelsen i Århus skriver:

Peger evalueringer på, at en underviser ikke imødekommer de studerendes forventninger i forhold til indhold, undervisningsform eller samarbejde, gennemgår og drøfter uddannelseschef og underviser evaluering og aftaler indsatsområder i forhold til forbedring. Gennemgang af indholdsovervejelser, supervision af undervisning og vejledningsseancer samt faglige og pædagogiske kurser er de oftest anvendte støtteforanstaltninger fra udbudsstedets side. […] Fagteam drøfter og korrigerer evt. læseplan i forhold til de studerendes evalueringer og egne erfaringer.

8 Frafald og gennemførelse

Inden for de seneste ti år har sygeplejerskeuddannelsen oplevet et øget antal af studerende der afbryder deres studium (se evt. tabel 9 i appendiks A for oplysninger om andelen af ophørte studerende fra hold som startede på uddannelsen i august 2004). Akkrediteringen har vist at institutionerne nu prioriterer arbejdet med at fastholde studerende højt.

Institutionerne beskriver flere forhold som ofte har betydning for frafald: den studerendes såkaldte praksischok, et højt fravær fra undervisningen, manglende studiekompetencer og personlige problemer. Institutionerne har iværksat en lang række initiativer af både faglig og social karakter for at støtte de studerende gennem studiet og mindske frafaldet. Desuden efterlader dokumentationen det indtryk at udbuddene vægter det individuelle hensyn til de studerende og det nære, anerkendende, sociale og åbne miljø som en uformel, men betydelig fastholdelsesstrategi.

Dette kapitel behandler nogle af årsagerne til frafald og præsenterer forskellige fastholdelsesinitiativer. Det skal bemærkes at dokumentationen ikke omfatter tal for udviklingen i frafaldet, og at det ikke er vurderet om frafaldsinitiativerne virker efter hensigten.

8.1 Beskrivelser af frafaldsårsager

Alle udbud foretager spørgeskemaundersøgelser blandt de studerende som vælger at afbryde studiet, for at få viden om årsagerne til frafald. Spørgeskemaernes detaljeringsgrad varierer, og nogle indeholder overordnede kategorier som det kan være svært at få tilstrækkelig præcis viden på baggrund af. Det er dog et generelt billede at mellem 25 % og 35 % angiver personlige forhold (fx helbredsmæssige, private, økonomiske og sygdomsmæssige forhold) som årsag til frafald. En svingende andel, men ofte ca. 15 %, afbryder uddannelsen fordi uddannelseskravene er for store, og/eller fordi de ikke har bestået en eller flere prøver. Der er også studerende som flytter fra ét udbud af sygeplejerskeuddannelsen til et andet; denne procentdel varierer også fra udbud til udbud.

Som andre årsager til frafald angiver de studerende manglende kendskab til professionen og deraf følgende praksischok. Når de studerende starter i et klinisk undervisningsforløb, vil en del blive ubehageligt overraskede over arbejdets særlige karakter og springe fra. Af den grund placerer en del udbud bevidst modul 4 (klinisk modul) før modul 3 for så tidligt som muligt at give de studerende et længerevarende klinisk undervisningsforløb.

Eksempel på frafald: praksischok
Sygeplejerskeuddannelsen i Esbjerg skriver om de studerendes møde med praksis:
Studievejlederens samtaler med de studerende har vist, at det fortrinsvis er følgende problemstillinger som de studerende fremhæver:
- at de kliniske vejledere ikke altid har den fornødne tid til at tage sig af de studerende
- at de kliniske vejledere forventer, at de studerende har lært praktiske færdigheder i uddannelsen, som de studerende ikke selv oplever at have lært
- at de selv har svært ved at være i tætte relationer med patienterne, hvilket gør, at de ikke lever op til deres egne krav og forventninger
- at de ikke kan være sig selv, men at alt skal forstås og sættes ind i en teoretisk ramme.

Eksempel på frafald: flere medvirkende årsager
Sygeplejerskeuddannelsen i København har i interviewundersøgelsen *Lav Studieprogression* kortlagt faktorer der har betydning for, at studerende bruger længere tid på studiet. Undersøgelsen er gennemført blandt andet for mere målrettet at kunne imødegå frafald af studerende, der opgiver studiet pga. lav studieprogression. Undersøgelsen viste at der er flere faktorer, der har betydning for at de studerende bruger længere tid på studiet:

- Næsten alle frafaldstruede studerende var meget engagerede i deres familier og øvrige netværk
- Personlige og/eller psykosociale problemer i nærmeste familie gjorde at det var svært for de frafaldstruede studerende at følge undervisningen eller læse til eksamen
- Erhvervsarbejde eller engagement i frivilligt humanitært arbejde var årsag til fravær og manglende forberedelse
- Naturvidenskabelige fag blev af de frafaldstruede studerende opfattet som svære
- Manglende studiemetodik og læringsstrategier var almindeligt forekommende blandt de frafaldstruede studerende
- De frafaldstruede studerende havde svært ved at falde til på et nyt hold
- De frafaldstruede studerende savnede kontakt til ældre studerende
- De frafaldstruede studerende savnede særlig opmærksomhed fra underviserne i forbindelse med deres ændrede studieplaner
- De frafaldstruede studerende efterlyste mere kontrol og forpligtelse, fx i form af møderegistrering.

Projekter om frafald
Udbuddene har bl.a. et godt indblik i frafald gennem projekter og rapporter som fx rapporterne *Fravær og frafald i sygeplejerskeuddannelsen. Konklusioner og initiativer* udarbejdet af sygeplejerskeuddannelserne i Odense og Svendborg, *Merit og gennemførelse i uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje* udarbejdet af sygeplejerskeuddannelserne i Svendborg og Herlev og projektet Sygeplejerskeuddannelsen – de studerendes vurdering og frafald og rapporten *Øget gennemførelse*, gennemført og udarbejdet af sygeplejerskeuddannelsen i Vejle.

8.2 Beskrivelser af fastholdelsesinitiativer

Som det fremgår af tabel 9 i kapitel 11, er antallet af frafaldne studerende på sygeplejerskeuddannelsen stort. EVA og ekspertpanelerne fandt ingen tydelig sammenhæng mellem typen og graden af fastholdelsesinitiativer og antallet af frafaldne studerende. Det var dog et generelt billede at udbud med et stort antal frafaldne studerende også havde mange fastholdelsesinitiativer.

På alle udbud ser man en sammenhæng mellem stort fravær og frafald. Derfor findes der en del initiativer som skal knytte de studerende til studiet, fx gennem et godt studiemiljø, faglige tilbud til særlige målgrupper eller tilbud om andre studiestøttende aktiviteter. På de fleste udbud gennemføres fraværsregistrering i begyndelsen af studiet eller ved gennemgang af visse fagområder.

Deltagelsespligten og et eksempel på den
I studieordningen fra 2008 omtales også deltagelsespligten:
I de teoretiske uddannelsesperioder deltager den studerende i de fastlagte og målrettede undervisnings- og vejledningsforløb rettet mod modulets tema og centrale fagområder […]. I de længerevarende kliniske uddannelsesperioder deltager den studerende i fastlagte og målrettede undervisnings- og vejledningsforløb rettet mod eksemplariske patientforløb og sygeplejesituationer […].

Sygeplejerskeuddannelserne i Næstved og Nykøbing Falster har udmøntet deres deltagelsespligt på følgende måde:
Betingelsen for, at den studerende kan deltage i tilrettelagte eksaminer, er, at den studerende har udvist studieaktivitet med en fraværsprocent på mindre end 20 samt afleveret

samtlige opgaver ifølge kursusbeskrivelserne og undervisningsplanerne.
[…] I alle undervisningsperioder, hvor den studerende er i klinisk praksis, forventes den studerende at deltage i planlagte studieaktiviteter i gennemsnit 30 timer per uge på det pågældende kliniske undervisningssted.

Et godt studiemiljø
Mange udbud søger at fremme et godt studiemiljø gennem en række forskellige initiativer under introduktionsforløbet. Der er tale om fx hytteture, målrettede hjemmesider, fællesspisning, fælles udflugter og studiebesøg og mentorordninger. Ældre studerende er tilknyttet introduktionsforløbet som tutorer.

Et godt studiemiljø fremmes også ved åbenthusarrangementer, sociale arrangementer (fredagscafeer, fester, julearrangementer og løbeturneringer) og afgrænsede sociale fællesskaber som "Klub 40" for ældre studerende og "mandeklub" for mandlige studerende. Hvor der er få mandlige studerende, ældre studerende eller studerende med en baggrund som fx social- og sundhedshjælpere, tilstræber man på nogle udbud at samle disse studerende på samme hold.

Studieforberedelse
De fleste udbud har studerende som i nogen grad mangler faglige kundskaber eller studiekompetence. Derfor er en lang række fastholdelsesinitiativer knyttet til dette område, fx:
- Tilbud om naturvidenskabelige grundkurser i matematik, fysik, kemi og biokemi
- Studiestøttende undervisning i samarbejde med VUC, fx i dansk og matematik
- Tilbud om studiestøttende foranstaltninger, herunder skriveværksteder og lektiecafeer
- Undervisning og øvelser i studiemetodik, akademisk læsning og notat- og læseteknik
- Undervisning og øvelser i biblioteks- og informationskompetencer
- Introduktionstimer til de konkrete moduler.

Organisering i grupper og hold med holdlærer
Udbuddene bruger også forskellige organiseringsformer for at fastholde de studerende på uddannelsen. Det er et generelt billede at alle udbud organiserer de studerende i hold på mellem 30 og 40 personer og derudover i mindre studiegrupper. Studiegrupperne har både en faglig og en social funktion; de udgør et trygt netværk som de studerende let kan henvende sig til, og dermed er studiegrupper med til at fastholde de studerende på uddannelsen. Studiegrupperne sammensættes på få udbud på baggrund af afdækning af de studerendes studiekompetencer, herunder uddannelsesmæssig baggrund, ambitioner, engagement og studievaner. Studiegrupperne giver også anledning til at de studerende på en del udbud har undervisning i gruppedynamikker, gruppedannelse og konflikthåndtering. Til studiegrupperne er der altid tilknyttet en underviser, fx en studievejleder, faglig vejleder, kontaktlærer eller holdunderviser.

Til holdene eller studiegrupperne er der altid knyttet det der på nogle udbud kaldes en holdlærer. Holdlæreren kan bl.a. have til opgave at opsøge studerende med lav studieaktivitet. Holdlæreren kan også være den som gennemfører individuelle studiesamtaler og studiegruppesamtaler hvor der fx proaktivt diskuteres problematikker som kunne føre til afbrydelse af studiet. Det er ofte gennem holdlærerens daglige samarbejde med de studerende og de øvrige undervisere at vedkommende forsøger at støtte og fastholde studerende som overvejer at afbryde studiet.

Hjælp i forbindelse med prøver
En del studieunderstøttende initiativer knytter sig til studiets prøver. Det drejer sig fx om:
- Faglig vejledning i forbindelse med interne og eksterne prøver
- Individuel tilbagemelding til de studerende i forbindelse med interne og eksterne prøver
- Personlig gennemgang af prøver og obligatoriske opgaver der ikke er bestået
- Individuelle aftaler om evt. nye prøveforsøg
- Workshopper om eksamensteknik, eksamensstrategier, planlægning af eksamen, eksamenslæsning, gode råd om skriftlig og mundtlig eksamen samt eksamensangst
- Forlænget prøvetid til studerende med andet førstesprog end dansk.

Individuel vejledning og personlig hjælp
Samtlige udbud har også initiativer der har karakter af individuel vejledning og personlig hjælp for de studerende. Det skyldes bl.a. studieordningen fra 2008 som omtaler formålet med studievejledningen på følgende måde:

> *Vejledning tilrettelægges af uddannelsesinstitutionen som individuel og kollektiv vejledning, der gensidigt støtter og supplerer hinanden.*
> *Vejledningsindsatsen er rettet mod studieteknik, studieredskaber, studie- og arbejdsvaner samt studiemiljø med henblik på at øge den studerendes bevidsthed om læring, studiekrav og gennemførelse. Herunder at hjælpe den studerende til at lære at studere i såvel teoretiske som kliniske læringsrum. Det vil sige at planlægge egen tid, vælge læringsmetoder og undervisningsformer samt udvikle læringsstil og etablere studiegrupper.*

På nogle udbud er der fx tilbud om individuelle indslusningssamtaler med studievejlederen med det formål at sikre at de studerende får en god studiestart, og på andre er der obligatoriske samtaler med en studievejleder på modul 2. Der er desuden altid tilbud om individuelle samtaler med undervisere eller studievejledere.

Ud over holdlærerens og studievejlederens tilbud er der ofte tilbud om mere specifik studiestøtte som fx psykologhjælp, specialpædagogisk støtte eller individuel støtte til studerende som har svært ved at leve op til kravene på studiets kliniske del. Der er også mentorordninger for studerende med anden etnisk baggrund end dansk (mentoren kan være en medstuderende eller en underviser).

Eksempel på studievejledning
Sygeplejerskeuddannelsen i Svendborg beskriver sin studievejledning på følgende måde:
Studievejledningen er tilrettelagt ud fra retningslinjerne:

- *Høj grad af synlighed, idet vejlederne er undervisere, som de studerende kender.*
- *Tydelig information både på Fronter (studienet), på internet med interaktive muligheder i form af "spørgehjørne" og generel information og i form af opslag på institutionen.*
- *Valgfrihed, idet vejledningssøgende selv afgør, hvem vedkommende ønsker at tale med af de to studievejledere eller tutor, som er fastansat studentervejleder.*
- *Det er den vejledningssøgende, der definerer sine behov for vejledning, hvorved vi mener bedst at kunne tilgodese afpasning af vejledning efter den vejledningssøgendes oplevede behov.*
- *Studievejlederne er opsøgende i forbindelse med omlægning af studieforløb i forbindelse med ikke-beståede prøver og ved henvendelser fra undervisere eller andre.*

8.3 Udfordringer

Ekspertpanelerne bemærkede ofte at det var godt at et udbud registrerer årsager til studerendes frafald fra udbuddet, men vurderede også i flere tilfælde at det må anses som en mindre svaghed at udbuddets viden om årsager til frafald er ret overordnet. Ekspertpanelerne fandt at det er vanskeligt at handle målrettet når frafaldsårsagen angives så overordnet som fx "forkert uddannelsesvalg", "anden uddannelse" og "personlige årsager".

9 Prøver og eksamensformer

Dokumentationen har vist en stor og interessant variation i udbuddenes prøver som blev vurderet som velegnede til at belyse læringsmålene. Tilrettelæggelsen med prøver og eksaminer i slutningen af hvert modul til vurdering af om de studerende har opnået modulets læringsmål, giver samlet set et dækkende billede af om de studerende opnår uddannelsens mål for læringsudbytte.

Tidligere har sygeplejerskeuddannelsen haft studieordninger hvor hovedfagene strakte sig over flere år, fx sygeplejefaget. De studerende blev eksamineret ved fagenes afslutning, og måske undervejs. Studieordningen fra 2008 bryder derfor med en lang tradition for at den studerende eksamineres i et fagområde. Der er stadig fem fagområder: sygepleje, sundhedsvidenskab, naturvidenskab, humaniora og samfundsvidenskab, men på den nye uddannelse er fagområderne flettet ind i hinanden. I stedet for at vurdere den studerendes evner i fag eller inden for fagområder, vurderes den studerende nu i forhold til modulernes læringsmål som dækker over flere fag og fagområder. Tabel 2 i afsnit 1.2 indeholder en oversigt over fag og fagområder.

De følgende afsnit giver uddybende beskrivelser af prøverne, og sætter fokus på modul 3 for at vise variationen i de anvendte prøveformer.

9.1 Beskrivelser af prøveformer

Af studieordningen fra 2008 fremgår det af en oversigt over bedømmelser i uddannelsen at:

> *Uddannelsen består af 14 moduler. Hvert modul afsluttes med en ekstern eller en intern prøve.*
> *Der er eksterne prøver i modul: 3, 7, 9, 10, 14.*
> *Der er interne prøver i modul: 1, 2, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 13.*
> *Der er fastlagte studieaktiviteter i modul: 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11. […]*
> *Kliniske prøver bedømmes som bestået/ikke bestået.*
> *Andre prøver bedømmes efter 7-trins-skalaen.*

Prøveformerne i de teoretiske moduler varierer fra udbud til udbud, hvorimod de kliniske prøvers form er mere ensartet og består af en praktisk og en mundtlig del. I den praktiske del af prøven demonstrerer den studerende pleje af en eller flere patienter, fx i en til fire timer, og vurderes i forhold til modulets læringsmål. I den mundtlige del af prøven eksamineres den studerende både i et teoretisk stof der knytter sig til modulet, og i den praktiske del, idet den studerende skal kunne argumentere teoretisk for vurderinger og handlinger knyttet til det gennemførte patientforløb. I den praktiske del af prøven vil en klinisk vejleder oftest eksaminere, hvorimod der ved den mundtlige del altid eksamineres af både en klinisk vejleder og en underviser fra udbudsstedet.

Ekspertpanelerne har drøftet fordele og ulemper ved at blot den kliniske vejleder er til stede ved den praktiske del af prøven. Det er en fordel at den studerende ofte er mindre nervøs og lettere falder ind i en rutine, og at patienten ikke bliver udsat for en udpræget eksamenssituation når blot den kliniske vejleder og den studerende er til stede. Ulempen ved at underviseren fra udbuddet kun deltager ved den mundtlige del af prøven, kan dog være at de konkrete situationer fra den praktiske del af prøven bliver sværere at tale om, ikke mindst hvis den studerende og den kliniske vejleder har haft samarbejdsvanskeligheder. Ekspertpanelerne har også drøftet fordele og ulemper ved at de kliniske prøver ikke er eksterne prøver, og at de alle vurderes bestået eller ikke bestået. Ekspertpanelerne fremhævede at det ville være interessant hvis udvalgte kliniske moduler havde ekstern bedømmelse og blev bedømt efter 7-trins-skalaen.

På de teoretiske moduler eksaminerer udbuddene fx ved hjælp af større skriftlige opgaver, mundtlige prøver hvor den studerende trækker et emne, multiple choice-test, skriftlige prøver med eller uden hjælpemidler eller ved hjælp af en kombination af forskellige prøveformer (fx et skriftligt oplæg der indgår som en del af en mundtlig eksamination). På modul 2, der afsluttes med en intern prøve, ses fx store variationer fra multiple choice-opgaver til skriftlige gruppeopgaver.

Vi vil i det følgende illustrere den store bredde i prøveformer på de teoretiske moduler eksemplificeret ved modul 3.

9.2 Beskrivelser af den teoretiske prøve efter modul 3

Modul 3 er udelukkende teoretisk. Modulets indhold fremgår af tabel 4.

Tabel 4
Fag og fagområder i modul 3, somatisk sygdom og lidelse

Sygeplejefaget	6 ECTS-point
Sundhedsvidenskab	
Sygdomslære, herunder patologi	2 ECTS-point
Ernæringslære og diætetik	2 ECTS-point
Naturvidenskab	
Anatomi og fysiologi, herunder genetik	5 ECTS-point
I alt	15 ECTS-point

Kilde: Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje.

Prøven er ekstern og bedømmes efter 7-trins-skalaen. Tabel 5 indeholder en oversigt over prøveformerne på modul 3 på de forskellige udbud af sygeplejerskeuddannelsen.

Tabel 5
Prøveformer på modul 3

	Den beskrevne prøveform	**Fagområder der eksamineres i**
Diakonissestiftelsens Sygeplejeskole		
Frederiksberg	Individuel **skriftlig opgave** med udgangspunkt i en selvvalgt sygeplejefaglig problemstilling inden for modulets fagområder.	Sygeplejefaget Naturvidenskab Sundhedsvidenskab
Professionshøjskolen Metropol, University College		
Herlev	Individuel **skriftlig prøve** i **to dele**: **En skriftlig opgave** der udarbejdes over 4 dage. + **Skriftlig prøve** på 3 timer der omhandler det naturvidenskabelige fagområde.	Sygeplejefaget Sundhedsvidenskab + Naturvidenskab
København	Individuel **skriftlig opgave** med et omfang på maks. 12 normalsider.	Sygeplejefaget Naturvidenskab Sundhedsvidenskab
Professionshøjskolen UCC University College Capital		
Hillerød	**Skriftlig prøve** uden brug af hjælpemidler.	Sygeplejefaget Naturvidenskab Sundhedsvidenskab
Professionshøjskolen Lillebælt University College		
Odense	**Skriftlig opgave** med et omfang på maks. 19.200 anslag. Afvikles over 2 uger i slutningen af modul 3 (som i Svendborg).	Sygeplejefaget Naturvidenskab Sundhedsvidenskab
Svendborg	**Skriftlig opgave** med et omfang på maks. 19.200 anslag. Afvikles over 2 uger i slutningen af modul 3 (som i Odense).	Sygeplejefaget Naturvidenskab Sundhedsvidenskab

Fortsættes næste side …

… fortsat fra forrige side

Vejle	Individuel **mundtlig prøve** i sygeplejefaget samt i anatomi og fysiologi. Udgangspunktet for prøven er en **case** og en pædagogisk plejeplan udarbejdet i grupper.	Sygeplejefaget Naturvidenskab
Professionshøjskolen University College Nordjylland		
Hjørring	**Skriftlig prøve** der tager udgangspunkt i en selvoplevet sygeplejefaglig problemstilling. + **Skriftlig prøve** med besvarelse af spørgsmål i anatomi og fysiologi, herunder genetik.	Sygeplejefaget Sundhedsvidenskab + Naturvidenskab
Aalborg	**Skriftlig prøve** der tager udgangspunkt i en selvoplevet sygeplejefaglig problemstilling. + **Skriftlig prøve** med besvarelse af spørgsmål i anatomi og fysiologi, herunder genetik.	Sygeplejefaget Sundhedsvidenskab + Naturvidenskab
Professionshøjskole Sjælland University College		
Nykøbing F	**Mundtlig prøve** ud fra en skriftlig opgave baseret på en case (som i Næstved)**.**	Sygeplejefaget Naturvidenskab Sundhedsvidenskab
Næstved	**Mundtlig prøve** ud fra en skriftlig opgave baseret på en case (som i Nykøbing F).	Sygeplejefaget Naturvidenskab Sundhedsvidenskab
Roskilde	**Mundtlig prøve** med udgangspunkt i en case.	Sygeplejefaget Naturvidenskab Sundhedsvidenskab
Slagelse	**Skriftlig opgave** på mellem 24.000 og 28.000 anslag.	Sygeplejefaget Naturvidenskab Sundhedsvidenskab
Professionshøjskolen University College Syd		
Sønderborg	Individuel **mundtlig prøve** ud fra en analyse. Udgangspunktet er en case der analyseres ud fra sygeplejeprocessens faser.	Sygeplejefaget Naturvidenskab Sundhedsvidenskab
Professionshøjskolen University College Vest		
Esbjerg	Individuel **mundtlig prøve** med udgangspunkt i en given case. Problemer der udspringer af casen, skal identificeres.	Sygeplejefaget Naturvidenskab
Professionshøjskolen VIA University College		
Holstebro	Forberedelse på baggrund af en case som den studerende trækker på prøvedagen.	Sygeplejefaget Naturvidenskab Sundhedsvidenskab
Randers	Individuel **skriftlig opgave** udarbejdet på baggrund af en udleveret case med en efterfølgende **mundtlig prøve.**	Sygeplejefaget Sundhedsvidenskab Naturvidenskab
Silkeborg	Individuel **skriftlig prøve.** En sygeplejefaglig problemstilling bearbejdes på baggrund af en case.	Sygeplejefaget Naturvidenskab Sundhedsvidenskab
Thisted	To delprøver: Første delprøve er en **mundtlig prøve** i faget sygepleje. + Anden delprøve er en **skriftlig prøve** i anatomi og fysiologi, herunder genetik. Prøven består af både en **multiple choice-opgave** og et **essay.**	Sygeplejefaget + Naturvidenskab
Viborg	To delprøver: Første delprøve er en **mundtlig prøve** i faget sygepleje. + Anden delprøve **er en skriftlig prøve** i anatomi og fysiologi, herunder genetik. Prøven består af både en **multiple choice-opgave** og et **essay.**	Sygeplejefaget + Naturvidenskab
Århus	**Skriftlig opgave.** Analyse og vurdering på baggrund af udleveret plejeplan.	Sygeplejefaget Naturvidenskab

Kilde: Institutionernes skriftlige dokumentation.

Som det fremgår ovenfor, er der tre ofte benyttede prøveformer efter modul 3: en mundtlig prøve ud fra en case, en større skriftlig opgave og en skriftlig prøve. Det er ingen selvfølge at prøveformerne er ens selvom udbuddene er underlagt den samme professionshøjskole. På Professionshøjskolen Lillebælt University College samarbejder fx sygeplejerskeuddannelserne i Odense og Svendborg, mens sygeplejerskeuddannelsen i Vejle har sin egen tilrettelæggelse af udbuddets prøver.

10 EVA's proces

Mens de foregående kapitler handler om de resultater og den viden der er kommet ud af denne første akkrediteringsrunde, sætter dette kapitel fokus på selve akkrediteringsprocessen og dens elementer samt de deltagende institutioner, udbud og eksperter.

10.1 Akkrediteringsprocessen

Akkreditering af eksisterende uddannelsesudbud omfatter overordnet fire trin: Først udarbejder institutionen sin skriftlige dokumentation. Dernæst foretager et ekspertpanel og EVA akkrediteringsvurderingen og offentliggør en rapport. Så træffer Akkrediteringsrådet sin afgørelse, og endelig kan Undervisningsministeren godkende udbuddet hvis det er blevet positivt akkrediteret.

Akkrediteringsprocessen for udbud af sygeplejerskeuddannelsen er forløbet på følgende måde:

- 27. februar 2009 blev EVA's *Vejledning til akkreditering af eksisterende uddannelsesudbud. For erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser* offentliggjort, og de institutioner som udbyder sygeplejerskeuddannelsen, kunne begynde at udarbejde den skriftlige dokumentation af akkrediteringskriterierne.
- 3. marts 2009 blev institutionerne inviteret til et vejledende informationsmøde om akkrediteringsopgaven på EVA.
- I maj og juni 2009 sammensatte EVA ekspertpanelerne som blev sendt i høring hos institutionerne.
- 14. maj 2009 afleverede institutionerne den første dokumentation i form af nøgletal for akkrediteringskriterierne 15 og 17.
- 5. juni 2009 afleverede institutionerne den øvrige skriftlige dokumentation i form af redegørelse og bilag.
- I august 2009 analyserede og vurderede ekspertpanelerne og EVA materialet for hvert udbud på møder. Herefter kunne EVA på ekspertpanelernes vegne efterspørge supplerende dokumentation.
- I løbet af september 2009 var ekspertpanelerne og EVA på besøg på hvert udbudssted.
- I september, oktober og november 2009 udarbejdede EVA udkast til akkrediteringsrapporterne på baggrund af ekspertpanelernes faglige vurderinger. Rapportudkastene blev efterfølgende godkendt af ekspertpanelerne.
- 11.-25. november 2009 var rapporterne i høring hos institutionerne som havde mulighed for at korrigere evt. faktuelle fejl og i øvrigt kommentere akkrediteringen.
- 11. december 2009 sendte EVA de endelige akkrediteringsrapporter til Akkrediteringsrådet og offentliggjorde samtidig rapporterne på www.eva.dk.
- 3. februar 2010 meddelte Akkrediteringsrådet sine afgørelser til institutionerne.
- I skrivende stund afventes Undervisningsministeriets endelige godkendelse af de positivt akkrediterede udbud.

10.2 Institutioner og udbud

I alt 9 institutioner og 21 udbudssteder har deltaget i denne akkrediteringsrunde. De fremgår af præsentationen af uddannelsen i tabel 1 i afsnit 1.2. To institutioner ønskede at to af deres udbudssteder blev behandlet og vurderet samlet som ét udbud: Professionshøjskolen VIA University College ønskede at udbudsstederne i Viborg og Thisted blev vurderet samlet, og Professionshøjskolen University College Nordjylland ønskede at udbudsstederne i Ålborg og Hjørring blev vurderet samlet. Derfor er der 21 udbudssteder, men kun 19 udbud.

Vejledning af institutionerne
EVA har udarbejdet en skriftlig vejledning til akkreditering som er et centralt dokument for institutionerne i deres arbejde med at dokumentere hvordan de lever op til akkrediteringskriterierne.

Som startskud til institutionernes udarbejdelse af den skriftlige dokumentation blev de inviteret til informationsmøde på EVA ca. tre måneder før afleveringsfristen. Her blev institutionerne informeret om det danske akkrediteringssystem, akkrediteringsprocessen og ekspertprofilerne. Desuden blev det centrale indhold i EVA's skriftlige vejledning gennemgået, især hvordan dokumentationen skal målrettes mod at vise om kriterierne er opfyldt, og institutionerne havde mulighed for at stille spørgsmål.

Institutionerne blev også informeret om de to forskudte afleveringsfrister: en tidlig afleveringsfrist i maj for nøgletal for akkrediteringskriterium 15 og 17 og en afleveringsfrist ca. tre uger senere for redegørelse og bilag.

Desuden har EVA løbende informeret og vejledt institutionerne pr. telefon og e-mail.

10.3 Ekspertpanelerne

Akkrediteringsvurderingerne er foretaget af faglige ekspertpaneler som EVA har nedsat til lejligheden. Hvert panel har bestået af fire medlemmer som tilsammen dækkede fire på forhånd definerede kompetenceprofiler:
- Fagspecifik viden og erfaring
- Uddannelsesmæssig og pædagogisk viden og erfaring
- Viden om og erfaring med uddannelsen i et studenterperspektiv
- Viden om og erfaring fra relevante beskæftigelsesområder.

En uddybning af kompetenceprofilerne findes på www.eva.dk.

Nedsættelse
Til behandling af de 19 udbud rekrutterede EVA i alt 24 eksperter og nedsatte seks ekspertpaneler.

Som et første skridt i ekspertrekrutteringen kontaktede EVA en række interessenter og bad dem om at indstille egnede kandidater. Der var tale om følgende interessenter:
- Danske Regioner
- KL
- FTF (Dansk Sygeplejeråd)
- Professionshøjskolernes Rektorkollegium
- Sygeplejerskeuddannelsens Lederforsamling
- Censorformandskabet for sygeplejerskeuddannelsen
- Sygeplejestuderendes Landssammenslutning.

Desuden blev EVA's eget netværk og egne kontakter benyttet til at finde egnede kandidater.

Dette resulterede i en pulje på 108 kandidater. Ud fra denne pulje sammensatte EVA de seks paneler gennem tre interne screeningsprocesser:
- Første screening: Vi tjekkede for habilitet og udvalgte de kandidater der dækkede kompetenceprofilerne bedst.
- Anden screening: Vi fordelte kandidaterne på de enkelte kompetenceprofiler (mange af kandidaterne kunne dække flere af kompetenceprofilerne)
- Tredje screening: Vi sammensatte de enkelte paneler. Her tog vi fx hensyn til spredning på fagområder, aktuel og tidligere tilknytning til sygeplejeskolerne, specialiseret vs. bred profil, nuværende stilling og praksiserfaring vs. teoretisk profil.

Hvert af de seks ekspertpaneler blev sammensat så de fire medlemmer i panelet tilsammen dækkede kompetenceprofilerne bedst muligt. I det følgende præsenteres de eksperter der har deltaget i akkrediteringen af sygeplejerskeuddannelsen:

Eksperter der især dækkede kompetenceprofilen: fagspecifik viden og erfaring

- Ingrid Lysholdt, sygeplejerske, master i læreprocesser, diplomuddannelser i pædagogik og i sundhedsfaglig supervision og vejledning, sygeplejefaglig konsulent i Faglig Udviklingsafdeling, Magistratsafdelingen for Sundhed og Omsorg, Århus Kommune.
- Helle Høstrup, sygeplejerske, cand.cur., master i sundhedsantropologi, kvalitetskonsulent i Koncern Plan og Udvikling, Enhed for Udvikling og Kvalitet, Region Hovedstaden.
- Birgit Gundorph-Malling, sygeplejerske, kultursociolog, ph.d. i organisationssociologi, master i organisationspsykologi, sundhedschef i Halsnæs Kommune.
- Inge-Marie Kristensen, specialuddannet sygeplejerske i intensiv og anæstesiologisk sygepleje, master i professionsudvikling, uddannelseskoordinator i Region Syddanmark.
- Lisbeth Jensen, sygeplejerske, ledende oversygeplejerske på Hospitalsenheden Vest i Region Midtjylland.
- Lone Sandahl Løndal, sygeplejerske, cand.cur., master of public administration, oversygeplejerske på Regionshospitalet Viborg, Skive, Kjellerup.

Eksperter der især dækkede kompetenceprofilen: uddannelsesmæssig og pædagogisk viden og erfaring

- Linda Kragelund, sygeplejerske, cand.pæd., ph.d., adjunkt ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.
- Stinne Glasdam, sygeplejerske, cand.cur., ph.d., forsknings- og udviklingskonsulent ved Center for Sammenhængende Forløb, Professionshøjskolen Metropol.
- Lone Kolbæk, sygeplejerske, cand.cur., master i læreprocesser, uddannelseskoordinator på Regionshospitalet Viborg, Skive, Kjellerup.
- Ditte Høgsgaard, sygeplejerske, diplomuddannelse i uddannelse og undervisning, bacheloruddannelse i køn og kultur, cand.cur., master of public policy, sygeplejerske på Holbæk Sygehus og chefkonsulent i Vivikom.
- Elsebeth Larsen, sygeplejerske, cand.pæd., master i retorik og formidling, udviklings- og uddannelseskoordinator på Regionshospitalet Viborg, Skive, Kjellerup.
- Lotte Brøndum Kjelstrup, sygeplejerske, cand.cur., pædagogisk diplomuddannelse og diplomuddannelse i undervisning og uddannelsesplanlægning, udviklingssygeplejerske på Hospice-Limfjord.

Eksperter der især dækkede kompetenceprofilen: viden om og erfaring med uddannelsen i et studenterperspektiv

- Aina Tangerud Evensen, studerende ved sygeplejerskeuddannelsen på Professionshøjskolen Metropol i Herlev.
- Anna Nygaard Schjerning, studerende ved sygeplejerskeuddannelsen på Professionshøjskolen VIA University College i Silkeborg.
- Cæcilie K. Balle, dimitteret ved sygeplejerskeuddannelsen på Professionshøjskole Sjælland University College i Slagelse i juni 2009, sygeplejerske på Holbæk Centralsygehus.
- Mads Dippel Rasmussen, studerende ved sygeplejerskeuddannelsen på Professionshøjskolen Lillebælt University College i Odense.
- Line Vemmelund, studerende ved sygeplejerskeuddannelsen på Professionshøjskolen Lillebælt University College i Vejle.
- Johnny Poulsen, studerende ved sygeplejerskeuddannelsen på Professionshøjskolen VIA University College i Holstebro.

Eksperter der især dækkede kompetenceprofilen: viden om og erfaring fra relevante beskæftigelsesområder

- Susanne Hoffmann Lauritzen, sygeplejerske, cand.scient.soc., oversygeplejerske på Regionshospitalet Randers og Grenaa.
- Torben Laurén, sygeplejerske, master of public administration, vicedirektør på Gentofte Hospital.
- Ingelise Aarøe Pedersen, sygeplejerske, ledende oversygeplejerske på medicinsk afdeling på Frederiksberg Hospital.
- Susanne Lauth, sygeplejerske, diplomuddannelse i ledelse, master of public health, oversygeplejerske på Onkologisk Afdeling på Vejle Sygehus.
- Birgitte Sandahl Bogner, sygeplejerske, sygeplejefaglig chef i Randers Kommune.

- Anne Munck, sygeplejerske, cand.cur., diplomuddannelse i systemisk organisation og ledelse, oversygeplejerske på Ortopædkirurgisk Afdeling, Århus Sygehus.

Vejledning af ekspertpanelerne
Ekspertpanelerne har modtaget både skriftlig og mundtlig information og vejledning om deres opgave. I forbindelse med rekrutteringen har alle modtaget skriftlig information. EVA inviterede alle eksperterne til et fælles introduktionsmøde af tre timers varighed. Her blev de introduceret til akkrediteringssystemet, deres rolle som eksperter, akkrediteringsvejledningen m.m. De eksperter som ikke kunne deltage i mødet, modtog alle en lignende introduktion pr. telefon. Det blev understreget at ekspertpanelerne i deres vurderinger skulle holde sig inden for de akkrediteringskriterier som er specificeret i akkrediteringsbekendtgørelsen. Af den skriftlige vejledning fremgår det for både uddannelsesinstitutioner og ekspertpaneler hvilke punkter ekspertpanelerne skal vurdere for at se om akkrediteringskriterierne er opfyldt, og disse punkter blev gennemgået. Desuden var der på mødet fokus på opgaven med at sikre konsistens på tværs af de enkelte udbud.

EVA har desuden løbende vejledt ekspertpanelerne om opgaven og processen. Fx tjente det næste ekspertmøde også som forberedelse til besøgene på udbudsstederne. EVA orienterede om formålet med og det planlagte forløb for besøget og om den særlige situation som et sådant besøg er. EVA og eksperterne drøftede og traf aftaler om besøgets gennemførelse.

10.4 Dokumentationen

Institutionerne afleverede en meget omfattende skriftlig dokumentation. Selve redegørelserne var skrevet ind i den skabelon som er en del af EVA's skriftlige vejledning. Redegørelserne fyldte oftest ca. 100 sider, men der var stor variation: Den korteste var på ca. 50 sider, og den længste på ca. 180 sider. Bilagsmaterialets mængde varierede endnu mere fra ca. 150 sider til ca. 1.600 sider. For at lette arbejdsbyrden for både institutioner og ekspertpaneler overvejer EVA nu hvordan omfanget af dokumentationen kan begrænses i kommende akkrediteringsrunder uden at vigtige oplysninger udelades.

Supplerende dokumentation
I en række tilfælde fandt ekspertpanelerne at akkrediteringskriterierne ikke var tilstrækkeligt belyst af den skriftlige dokumentation. Ekspertpanelerne og EVA tog da stilling til om den manglende viden kunne indhentes som mundtlige oplysninger under besøget, eller om supplerende skriftlig dokumentation burde indhentes inden da. De fleste af institutionerne blev bedt om supplerende dokumentation, som det fremgår af tabel 6. Det skete i de tilfælde hvor der var større uklarheder, fx fordi dokumentationen ikke dækkede et kriterium, eller hvor panelet ønskede faktiske oplysninger om fx undervisergruppens baggrund som det var mest formålstjenligt at institutionerne dokumenterede skriftligt. Institutionerne blev bedt om supplerende dokumentation for op til 5 akkrediteringskriterier. Det angik for en stor dels vedkommende videngrundlaget (akkrediteringskriterium 3, 4 og 5), undervisnings- og arbejdsformerne (akkrediteringskriterium 7) og kvalitetssikringsarbejdet (akkrediteringskriterium 10, 13 og 14).

Tabel 6
Supplerende dokumentation, fordelt på udbud og akkrediteringskriterier

Akkrediterings-kriterier	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	14	15	16	17
Diakonissestiftelsens Sygeplejeskole																
Frederiksberg	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-	x	-	x	-	-	-
Professionshøjskolen Metropol, University College																
Herlev	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x	-
København	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Professionshøjskolen UCC University College Capital																
Hillerød	-	-	x	x	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Fortsættes næste side …

… fortsat fra forrige side

Akkrediterings-kriterier	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	14	15	16	17
Professionshøjskolen Lillebælt University College																
Odense	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	x	-	-
Svendborg	-	-	-	-	x	-	x	-	-	-	-	x	-	x	-	-
Vejle	-	-	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-
Professionshøjskolen University College Nordjylland																
Aalborg/Hjørring	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	x	-	-	x
Professionshøjskole Sjælland University College																
Nykøbing F	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-
Næstved	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Roskilde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Slagelse	-	-	x	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Professionshøjskolen University College Syd																
Sønderborg	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-
Professionshøjskolen University College Vest																
Esbjerg	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-
Professionshøjskolen VIA University College																
Holstebro	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x
Randers	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-
Silkeborg	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-
Viborg/Thisted	-	-	x	-	-	-	x	x	-	x	-	-	x	-	-	x
Århus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kilde: EVA.

Besøg på udbudsstederne

Ekspertpanelet og EVA besøgte hvert udbudssted. Også i de to tilfælde hvor to udbudssteder blev vurderet samlet som ét udbud, blev der aflagt besøg hvert sted. Besøgene havde til formål at validere og uddybe den skriftlige dokumentation. De oplysninger som ekspertpanelerne og EVA fik under besøgene, er en fuldgyldig del af dokumentationen.

Under besøgene blev oplysningerne indhentet gennem interview med disse grupper eller personer: ledelsen, de studerende, underviserne og de praktikansvarlige. Besøget inkluderede også en rundvisning for at ekspertpanelet og EVA kunne besigtige stedets faciliteter og ressourcer. Hvert besøg varede ca. en dag. Tre besøg omfattede dog to udbudssteder samme dag fordi disse udbudssteder har fælles ledelse og i nogle tilfælde fælles undervisergruppe eller praktikansvarlig.

I de fleste tilfælde underbyggede besøget den skriftlige dokumentation, men i nogle tilfælde viste besøget at praksis adskilte sig fra beskrivelsen i den skriftlige dokumentation. I de tilfælde hvor ekspertpanelet fandt at oplysningerne fra besøget var overbevisende og burde veje tungest, er besøget følgelig blevet anvendt som selvstændig dokumentation. Det har betydet at akkrediteringskriterier som panelet på baggrund af den skriftlige dokumentation vurderede ikke var opfyldt, efter besøget blev vurderet som opfyldt – og også det modsatte, altså at kriterier som vurderet på baggrund af den skriftlige dokumentation var opfyldt, blev vurderet delvist opfyldt eller ikke opfyldt efter besøget.

10.5 Vurdering af akkrediteringskriterierne

Ekspertpanelerne har foretaget de faglige vurderinger af akkrediteringskriterierne ud fra den samlede dokumentation og som resultat af en proces med flere led.

Inden et ekspertpanel og EVA mødtes første gang for at drøfte den skriftlige dokumentation for et udbud, havde eksperterne læst materialet grundigt og hver for sig noteret på et skema hvilke elementer i den skriftlige dokumentation der vejede henholdsvis positivt og negativt i deres vurdering af hvert akkrediteringskriterium. EVA's konsulent samlede de forskellige vurderingsbidrag og sendte dem til alle medlemmer af panelet.

Herefter mødtes panelet og EVA for at drøfte dokumentationen for hvert akkrediteringskriterium for at blive enige om en foreløbig vurdering af kriterierne og identificere evt. forhold der skulle belyses yderligere, enten gennem supplerende skriftlig dokumentation eller under besøget.

Efter hvert besøg drøftede panelet og EVA om besøget havde givet anledning til at ændre nogle af de foreløbige vurderinger som var foretaget før besøget. I enkelte tilfælde, hvor det var nødvendigt at gå dybere i dokumentationen, skete den endelige vurdering af kriterierne via e-mail-korrespondance i forbindelse med udarbejdelse af rapportudkastet.

Vejledende grænseværdier for nøgletal
For tre af akkrediteringskriterierne gælder det særlige forhold at de vurderes ved hjælp af nøgletal. Det gælder kriterium 1 om beskæftigelse, kriterium 15 om gennemførelse og kriterium 17 om opnåelse af læringsudbytte. Nøgletallene findes i appendiks A. Sammen med ekspertpanelerne fastlagde EVA en grænseværdi for hvert af de tre kriterier som ekspertpanelerne fandt rimelig for sektoren som helhed. Processen foregik således:

- Institutionerne indsendte deres nøgletal.
- EVA beregnede forslag til grænseværdier på baggrund af institutionernes tal og ud fra på forhånd fastlagte beregningsmetoder. Beregningsmetoderne er aftalt med Akkrediteringsrådet og er på linje med dem der benyttes ved akkreditering på universitetsområdet.
- EVA's forslag til grænseværdier blev fremlagt på det første ekspertmøde hvor alle eksperter var inviteret til at drøfte forslagene ud fra deres faglige indsigt og viden om sektoren. Drøftelserne førte til enighed om grænseværdierne.

De fastlagte grænseværdier blev meddelt alle uddannelsesinstitutioner. De institutioner som havde nøgletal der lå over en eller flere af de vejledende grænseværdier, indsendte herefter dokumentation som skulle uddybe og forklare hvorfor institutionerne mente at de opfyldte akkrediteringskriterierne. Denne dokumentation indgik i ekspertpanelernes vurdering af kriterierne.

Tværgående konsistens
EVA har vægtet den tværgående konsistens i panelernes vurderinger af akkrediteringskriterierne højt. Vi har søgt at sikre konsistens på flere måder:

- Ekspertpanelerne blev fra starten orienteret om at det er et centralt element i og et vilkår for opgaven at der skal findes en fælles standard for vurderingerne af de enkelte kriterier så der stilles ensartede krav til alle udbud.
- Ekspertpanelerne blev organiseret som "rullende paneler". Dvs. at en ekspert typisk var med til at vurdere tre eller fire udbud, men heraf højst to med den samme panelsammensætning. Herefter gik et eller to af panelmedlemmerne videre til et andet panel og blev erstattet af andre eksperter som så til gengæld også indgik i et andet panel. På denne måde blev der både videndelt mellem de seks paneler og sat fokus på tværgående konsistens som en fælles opgave.
- Alle deltagende EVA-konsulenter og projektledelsen har løbende haft fokus på og i fællesskab drøftet indholdskravene til de forskellige kriterier og standarden for vurderinger som baggrund for EVA's vejledning af ekspertpanelerne.
- Projektledelsen har i flere omgange læst på tværs af samtlige rapportudkast for at sikre tværgående konsistens i vurderingerne.

10.6 Akkrediteringsrapporterne

EVA's konsulenter udarbejdede udkast til akkrediteringsrapporterne på baggrund af ekspertpanelets vurderinger og begrundelser herfor. Rapportudkastet blev først kommenteret og godkendt af ekspertpanelet og dernæst sendt i høring hos institutionen. Evt. høringssvar blev drøftet med

ekspertpanelerne, og rapporten færdiggjort til ekspertpanelernes endelige godkendelse. Herefter blev rapporten sendt til Akkrediteringsrådet og samtidig offentliggjort på EVA's hjemmeside.

To af rapporterne behandler to udbudssteder. Ekspertpanelerne har dog alligevel vurderet om disse udbudssteder hver for sig lever op til akkrediteringskriterierne. Hvor der har været forskel mellem de to udbudssteder med hensyn til skriftlig dokumentation, besøg eller ekspertpanelernes vurderinger heraf, fremgår det af separate afsnit i rapporten.

10.7 Indstillingen og den videre proces

De 19 akkrediteringsrapporter blev offentliggjort og sendt til Akkrediteringsrådet 11. december 2009. Hver rapport indeholdt ekspertpanelets vurderinger af hvert af de 17 akkrediteringskriterier og begrundelser herfor. 15 rapporter indeholdt desuden en samlet indstilling til Akkrediteringsrådet om positiv akkreditering, mens 4 rapporter indeholdt en indstilling om betinget positiv akkreditering.

Akkrediteringsbekendtgørelsen fastsætter i § 7, stk. 5 og 6, at indstilling om positiv akkreditering forudsætter at ekspertpanelet vurderer at kriterierne samlet set er opfyldt, mens indstilling om betinget positiv akkreditering forudsætter at kriterierne samlet set ikke er opfyldt, men forventes at kunne opfyldes inden for en periode på op til 12 måneder.

I denne akkrediteringsrunde har EVA i praksis anvendt disse vejledende retningslinjer for indstilling til positiv akkreditering:

- Alle akkrediteringskriterier skal være opfyldt eller delvist opfyldt, dvs. at der ikke må være nogen ikke opfyldte kriterier
- Der må højst være tre delvist opfyldte akkrediteringskriterier.

De fire indstillinger om betinget positiv akkreditering i denne runde skyldes at tre udbud havde ét eller to ikke opfyldte akkrediteringskriterier, og at et udbud havde fem delvist opfyldte akkrediteringskriterier.

Der var ingen indstillinger om afslag på akkreditering. Den vejledende retningslinje for samlet indstilling om afslag har været:

- Det vurderes at være urealistisk for et udbud at opfylde akkrediteringskriterierne inden for en periode på 12 måneder.

EVA ønsker meget tydeligt at understrege retningslinjernes *vejledende* karakter. Retningslinjerne er kun anvendt som udgangspunkt, idet den samlede indstilling i hvert enkelt tilfælde er overvejet nøje og også har bygget på en konkret vurdering, fx af alvorligheden af de problemer som har ført til ekspertpanelernes vurdering af nogle akkrediteringskriterier som delvist eller ikke opfyldte. EVA vil arbejde videre med retningslinjerne for samlet indstilling, også med henblik på evt. at anlægge et mere kvalitativt perspektiv hvor fx akkrediteringskriteriernes indbyrdes relationer også inddrages. EVA har nu erfaringer med akkreditering af én professionsbacheloruddannelse, men vil gerne have bredere erfaring, ikke mindst fra erhvervsakademiområdet, før vi evt. lægger os fast på en model for den samlede indstilling.

I tabel 7 ses akkrediteringsrapporternes samlede indstillinger og vurderinger af de enkelte akkrediteringskriterier. Udbud markeret med gråt i yderste venstre kolonne er indstillet til betinget positiv akkreditering. Ingen markering i kolonnerne under hvert af de 17 akkrediteringskriterier betyder at kriteriet er vurderet opfyldt, mens grå her betegner at kriteriet er vurderet delvist opfyldt, og sort betegner at kriteriet er vurderet ikke opfyldt.

Tabel 7
Akkrediteringsrapporternes indstillinger fordelt på udbud og akkrediteringskriterier

Akkrediterings-kriterier	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	14	15	16	17
Diakonissestiftelsens Sygeplejeskole																
Frederiksberg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Professionshøjskolen Metropol, University College																
Herlev	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
København	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Professionshøjskolen UCC University College Capital																
Hillerød	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Professionshøjskolen Lillebælt University College																
Odense	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svendborg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vejle	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Professionshøjskolen University College Nordjylland																
Aalborg/Hjørring	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Professionshøjskole Sjælland University College																
Nykøbing F	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Næstved	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Roskilde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Slagelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Professionshøjskolen University College Syd																
Sønderborg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Professionshøjskolen University College Vest																
Esbjerg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Professionshøjskolen VIA University College																
Holstebro	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Randers	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Silkeborg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Viborg/Thisted	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Århus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kilde: EVA.

Akkrediteringsrapporterne dannede grundlag for Akkrediteringsrådets afgørelse om positiv akkreditering, betinget positiv akkreditering eller afslag på akkreditering. Akkrediteringsrådet valgte at følge rapporternes indstillinger i alle 19 tilfælde og har meddelt sine afgørelser til de respektive institutioner og til Undervisningsministeriet.

Nu har de udbud som fik betinget positiv akkreditering, 12 måneder til at arbejde på at opfylde akkrediteringskriterierne. Herefter gennemfører EVA en supplerende akkrediteringsproces. Denne proces vil i alt væsentligt ligne den første akkrediteringsproces, men der vil alene være fokus på de akkrediteringskriterier som i første omgang blev vurderet delvist opfyldt eller ikke opfyldt. Udfaldet af den supplerende akkreditering kan dog kun være positiv akkreditering eller afslag på akkreditering.

For de positivt akkrediterede udbud udestår at Undervisningsministeren giver sin endelige godkendelse af udbuddene.

10.8 Løbende evaluering

I løbet af denne første akkrediteringsrunde for en eksisterende uddannelse har EVA gjort sig mange erfaringer. Vi har søgt at spørge og lytte til både institutioner og ekspertpaneler undervejs i forløbet for at få begge parters forslag til udvikling og forbedring. Efter processens afslutning har vi gennemført to spørgeskemaundersøgelser blandt alle deltagende institutioner og eksperter. Vi har også gennemført et fokusgruppeinterview med de studerende som indgik i ekspertpanelerne, for at lære mere om deres oplevelser og erfaringer. Resultaterne af disse undersøgelser forventes at blive offentliggjort på www.eva.dk. Desuden har de deltagende EVA-konsulenter og projektledelsen evalueret processen internt, både løbende og efter forløbets afslutning. Vi vil bruge evalueringsresultaterne til fortsat udvikling og forbedring af vores opgaveløsning.

Appendiks A

Nøgletal

For akkrediteringskriterium 1 om beskæftigelse blandt nyuddannede sygeplejersker skulle udbuddene via et nøgletal vise om dimittenderne i tilstrækkeligt omfang var i relevant beskæftigelse eller deltog i videreuddannelse. Alle udbud kom under grænseværdien på 4 %.

Tabel 8: Procentandelen af ledige blandt nyuddannede sygeplejersker

Institutioner og udbud	Andel af ledige
Diakonissestiftelsens Sygeplejeskole	
Frederiksberg	0
Professionshøjskolen Metropol, University College	
Herlev	1
København	1
Professionshøjskolen UCC University College Capital	
Hillerød	0
Professionshøjskolen Lillebælt University College	
Odense	1
Svendborg	0
Vejle	0
Professionshøjskolen University College Nordjylland	
Hjørring	1
Aalborg	3
Professionshøjskole Sjælland University College	
Nykøbing F	0
Næstved	0
Roskilde	0
Slagelse	0
Professionshøjskolen University College Syd	
Sønderborg	0
Professionshøjskolen University College Vest	
Esbjerg	0
Professionshøjskolen VIA University College	
Holstebro	0
Randers	0
Silkeborg	2
Thisted	0
Viborg	0
Århus	1

Kilde: Danmarks Statistik.

For akkrediteringskriterium 15 om gennemførelse skulle udbuddene via et nøgletal vise andelen af studerende der har afbrudt uddannelsen. Ekspertpanelerne vurderede at alle udbud opfyldte dette kriterium, selvom nøgletallene for tre udbud var over grænseværdien på 39 %. Det skyldes at udbuddene havde relevante forklaringer på frafaldet og desuden dokumenterede gode fastholdelsesinitiativer.

Tabel 9: Andelen af ophørte studerende fra hold der startede i august 2004

Institutioner og udbud	Andel af ophørte
Diakonissestiftelsens Sygeplejeskole	
Frederiksberg	18
Professionshøjskolen Metropol, University College	
Herlev	25
København	22
Professionshøjskolen UCC University College Capital	
Hillerød	37
Professionshøjskolen Lillebælt University College	
Odense	30
Svendborg	35
Vejle	34
Professionshøjskolen University College Nordjylland	
Hjørring	28
Aalborg	34
Professionshøjskole Sjælland University College	
Nykøbing F	43
Næstved	38
Roskilde	28
Slagelse	35
Professionshøjskolen University College Syd	
Sønderborg	25
Professionshøjskolen University College Vest	
Esbjerg	38
Professionshøjskolen VIA University College	
Holstebro	26
Randers	27
Silkeborg	29
Thisted	50
Viborg	47
Århus	31

Kilde: Indberetninger fra institutionerne.

For akkrediteringskriterium 17 om opnåelse af læringsudbytte skulle udbuddene via et nøgletal dokumentere andelen af karaktergivninger på niveauet 2 eller lavere. Alle udbud opfyldte dette kriterium selvom seks udbud oversteg grænseværdien som var 7,5 %. Det skyldes at udbuddene med et nøgletal over 7,5 % havde relevante forklaringer på dette resultat og kunne vise at det skyldtes normale udsving og ikke særlige problemer som burde have været afhjulpet.

Tabel 10: Procentandel karakterer på 2 eller lavere

Institutioner og udbud	Andel karakterer på 2 eller lavere
Diakonissestiftelsens Sygeplejeskole	
Frederiksberg	0,7
Professionshøjskolen Metropol, University College	
Herlev	5,1
København	4,0
Professionshøjskolen UCC University College Capital	
Hillerød	4,0
Professionshøjskolen Lillebælt University College	
Odense	6,3
Svendborg	3,4
Vejle	5,9

Fortsættes næste side …

… fortsat fra forrige side

Institutioner og udbud	Andel karakterer på 2 eller lavere
Professionshøjskolen University College Nordjylland	
Hjørring	11,8
Aalborg	7,2
Professionshøjskole Sjælland University College	
Nykøbing F	6,5
Næstved	8,3
Roskilde	4,3
Slagelse	8,0
Professionshøjskolen University College Syd	
Sønderborg	15,0
Professionshøjskolen University College Vest	
Esbjerg	6,1
Professionshøjskolen VIA University College	
Holstebro	10,1
Randers	7,0
Silkeborg	7,0
Thisted	7,9
Viborg	4,8
Århus	4,0

Kilde: Indberetninger fra institutionerne.

Appendiks B

Referencer

AKF (2006). *Sygeplejerskeuddannelsen – de studerendes vurdering og frafald.* København: AKF Forlaget.

EC (1996). *Sygeplejerskeuddannelsen. Evalueringsrapport*. København: EC.

EVA (2009). *Vejledning til akkreditering af eksisterende udbud. For erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser*. København: EVA.

EVA (2006). *De nyuddannede sygeplejerskers kompetencer*. Notat. København: EVA.

Helleshøj, Hanne (2007). *Forholdet mellem teoretisk undervisning og praktik i sygeplejerskeuddannelsen* (ph.d.-afhandling). Århus: Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.

Rambøll Management (2006). *Evaluering af sygeplejerskeuddannelse.* Rektorforsamlingen for sygeplejerskeuddannelsen og Rambøll Management. København: Rambøll Management.

Relevante betænkninger, bekendtgørelser og love for sygeplejerskeuddannelsen i kronologisk rækkefølge

Lov nr. 140 af 26.4.1933 om autoriserede sygeplejersker.

Anordning af 30.1.1957 om sygeplejerskeuddannelsen.

Anordning nr. 31 af 29.1.1979 om sygeplejerskeuddannelsen.

Bekendtgørelse nr. 143 af 2.3.1990 af lov om sygeplejerskeuddannelsen.

Bekendtgørelse nr. 113 af 19.2.2001om uddannelsen til professionsbachelor.

Bekendtgørelse nr. 232 af 30.3.2001om sygeplejerskeuddannelsen.

Bekendtgørelse nr. 1095 af 7.11.2006 om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje.

Bekendtgørelse nr. 29 af 24.1.2008 om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje.